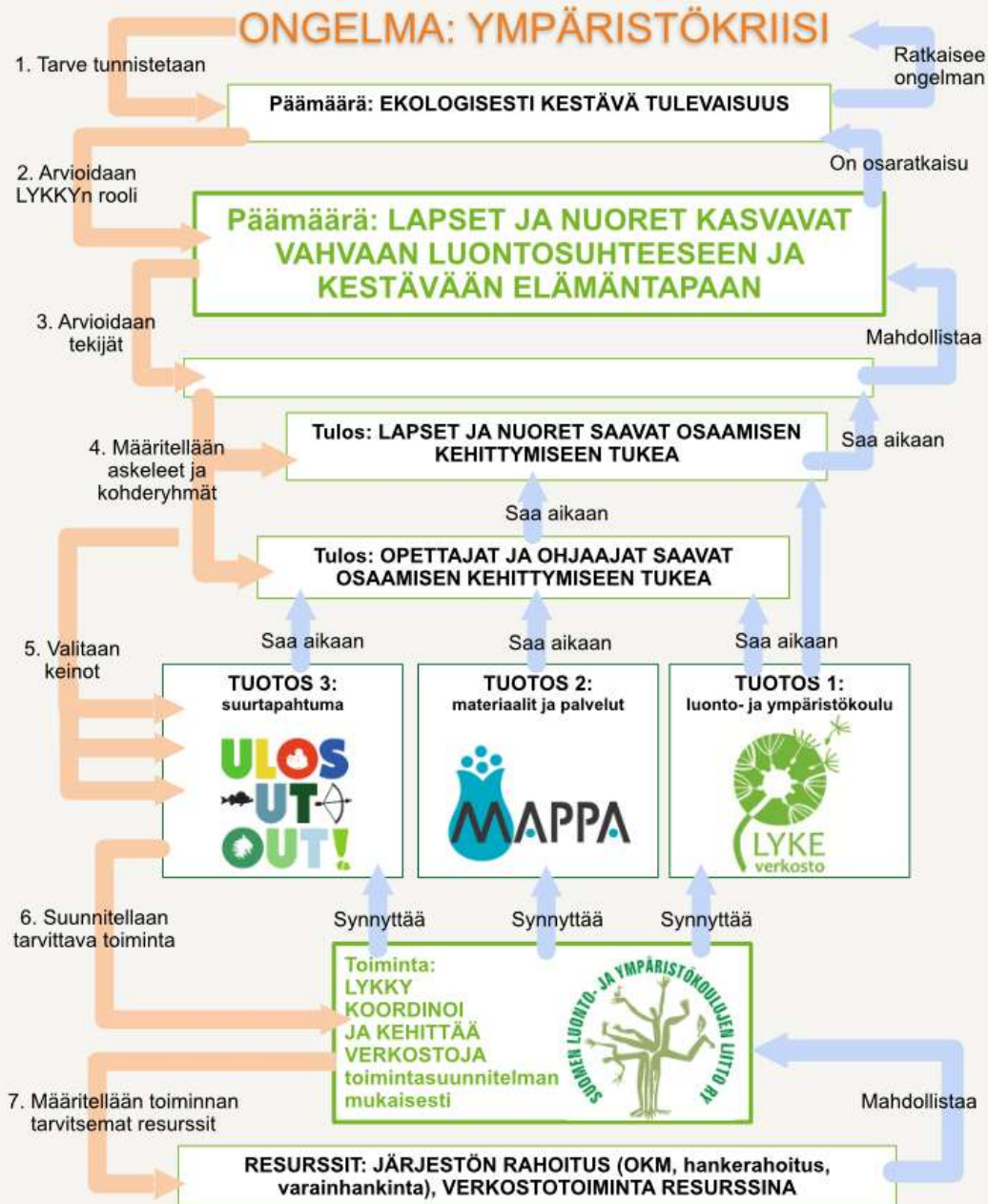

TOIMINTA- SUUNNITELMA

2026 Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto LYKKY

Sisällys

1	TIIVISTELMÄ	2
2	STRATEGIA VUOSILLE 2026 – 2029	3
3	PERUSTEHTÄVÄ JA TARKOITUS	4
4	VUODEN 2026 TAVOITTEET JA TOIMINTA	6
5	JÄRJESTÖN KESTÄVYYDEN EDISTÄMINEN 2026	15
	5.1 Toiminnan saavutettavuuden edistäminen.....	15
	5.2 Yhdenvertaisuuden ja sukupuolten tasa-arvon edistäminen vuonna 2026.....	17
	5.5 Ekologisesti kestävä kehityksen edistäminen vuonna 2026.....	18
	5.6 Järjestön talous ja vastuullinen taloudenhoito.....	19
6	NUORTEN OSALLISUUDEN EDISTÄMINEN	25
	6.1 Nuorten osallistaminen järjestön päätöksentekoon.....	21
	6.2 Nuorten kykyjen ja toimintaedellytysten vahvistaminen yhteiskunnassa.....	22
7	HANKKEET	25

1 Tiivistelmä

Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto ry on valtakunnallinen järjestö, jonka päämääränä on lasten ja nuorten vahva luontoyhteys ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen. Päämääränä on tukea opettajia, kasvatusalan ammattilaisia ja nuoriso-ohjaajia (eng. educators), jotta he osaavat entistä paremmin tukea lasten ja nuorten vahvan luontosuhteen kehittymistä ja kasvamista kestäväan elämäntapaan.

LYKE-liitolla on kolme toimintamallia ja ydinpalvelua:

(1) LYKE-verkosto kokoaa Suomen luonto- ja ympäristökoulutoimintaa tarjoavat toimijat verkostoksi ja kehittämään toimintaansa yhdessä. Verkostoon kuuluu luonto- ja ympäristökouluja, luontokeskuksia, nuorisokeskuksia, leirikeskuksia, museoita, eläintarhoja ja muita vastaavaa toimintaa lapsi- ja nuorisoryhmille ja heidän opettajilleen ja ohjaajilleen tarjoavia tahoja. Liitto kehittää verkoston ympäristökasvatusosaamista ja laatua sekä vastaa vaikuttamistyöstä ja luontokoulutoiminnan tunnettavuudesta luontokoulut.fi

(2) MAPPA-palvelu kokoaa Suomen ympäristökasvatustoimijoiden luonto- ja ympäristökasvatuksen materiaalit ja palvelut yhteen paikkaan opettajien, kasvatusalan ammattilaisten ja nuorisoalan ammattilaisten helposti löydettäviksi. MAPPA:n luonto-observatorion kehittäminen vahvistaa luonto-osaamista ja aktiivista kansalaisuutta. Palvelussa on tuhansia materiaaleja ja yli 120 000 käyttäjää vuosittain. mappa.fi

(3) ULOS-UT-OUT kokoaa koulutusten tarjoajat, tutkijat ja järjestöt tuottamaan yhdessä luonto-, ympäristö-, kestävyys- ja ulkona oppimisen suur tapahtuman. Tapahtuma toteutetaan kolmen vuoden välein, seuraavan kerran vuonna 2026 ulosutout.fi

Valtakunnallinen vaikuttamistyö on kaiken toimintamme ydin. Luonto- ja kestävyysosaamista vahvistavien toimintamallien tulee ulottua kattavasti varhaiskasvatukseen, kouluihin, oppilaitoksiin ja nuorisotyöhön, mikä mahdollistaa yhteiskunnalta vaadittavan kestävyysmurroksen. Yhteistyötä tehdään asiantuntijaverkostoissa, kunta- ja aluetasolla sekä valtakunnan politiikkaan vaikuttamalla yksin ja yhteistyössä muiden alan toimijoiden kanssa.

Liitto saa toimintaansa yleisavustusta Opetus- ja kulttuuriministeriöltä. Liitto toteuttaa ympäristökasvatuksen asiantuntijajärjestönä oman toiminnan, vaikuttamistyön ja LYKE-verkoston kautta nuorisolain (1285/2016) 2 § tavoitteita.

LYKE-verkoston toimipisteitä on kahta lukuun ottamatta kaikissa maakunnissa. MAPPA.fi ja ULOS-UT-OUT palvelee kaikkia opettajia ja kasvattajia ympäri Suomen.

Toimintasuunnitelma perustuu kolmivuotisstrategiaan vuosille 2026–2029. Tärkeimmät tavoitteet ja toimenpiteet vuonna 2026:

Vahvistetaan LYKE-verkoston näkyvyyttä nostamalla esiin luonto- ja ympäristökoulutoimintaa teemalla ”Luontokoulutoiminta Suomessa 40 vuotta”. Kirjoitetaan blogitekstejä, kannanottoja ja mielipidekirjoituksia ja tehdään viestintää liiton kanavissa. LYKE-verkosto juhlii yhdessä 40-vuotiaista Naturskolan Utternia ULOS UT OUT 2026 -tapahtuman yhteydessä kesäkuussa. LYKE-sertifiointi uudistus ja uusi auditointijärjestelmä ja siihen kehitettävä ”Hahtuva” -ympäristöohjelmasesertifikaatti saadaan käyttöön.

Tehdään vaikuttamistyötä kuntiin ja tuetaan myös LYKE-verkoston jäseniä mm. viestinnässä ja kampanjoinnissa. Kunnallisen vaikuttamistyön tueksi edistetään mm. rahoitushaulla Luontokoulu 2.0 kaikille -mallia, joka tukee kuntien ilmasto- ja luontotavoitteita.

Järjestetään ULOS-UT-OUT 2026 -tapahtuma Tampereella 9.-11.6.2026 laajalla yhteistyöllä. Mukana tapahtuman tuottamisessa on eri järjestöjä, Tampereen kaupunki ja Tampereen seurakunnat. Osallistujatavoite tapahtumalle on 500 opettajaa, kasvattajaa ja nuorisoalan toimijaa. Tapahtuman

kansainvälistä profiilia nostetaan osallistujilla muista pohjoismaista sekä Baltian maista. LYKE-verkoston toimijat ovat vahvasti edustettuna tapahtuman työpajoissa ja keskusteluissa.

Kehitetään MAPPA-palvelua ja tehdään rahoitushakuja palvelun kehittämiseksi ja laajentamiseksi. MAPPA on liiton näkyvyyden ja varainhankinnan tärkein päätuote ja sitä kehitetään myös eri hankkeissa. MAPPAN tärkeyttä 120 000 käyttäjälle tuodaan esille eri tilaisuuksissa ja näin saadaan lisää näkyvyyttä palvelulle. Etsitään rahoitusta ja tehdään yhteistyötä palvelun kieliversioiden ja Pohjoismaisen MAPPA-palvelun edistämiseksi. Nostetaan esiin MAPPAssa GreenComp-tiekarttaa kestävyysosaamisen työkaluna. GreenComp toimii myös suunnannäyttäjänä liiton muulle toiminnalle ja hankesuunnitelmille.

Kehitetään MAPPA-palvelun luonto-observatoriota, joka edistää biodiversiteettikasvatusta ja aktiivista kansalaisuutta mm. kansalaishavaintojen lisäämisen ja luontoyhteyden vahvistamisen kautta. Lisätään opettajien ja nuorisoalan osaamista luonnon monimuotoisuudesta.

Teemme yhteistyötä ja osallistumme aktiivisesti eri luonto- ja kestävyyskasvatuksen yhteistyöverkostoihin ja tapahtumiin Suomessa ja Pohjoismaisessa luontokasvatusverkostossa. Vaikuttamistyössä tärkeänä näkökulmana on nuorten tulevaisuususkon vahvistaminen ja nuorten näkökulman kuuluminen kunnallisessa ja valtakunnallisessa päätöksenteossa. Painopisteinä on kestävyyskasvatus ja eduskuntavaalivaikuttaminen yhdessä Kestävä Koulu-työryhmän kanssa.

Nuorisoalan palvelujärjestönä liitolle on tärkeää saavutettavuuden ja yhdenvertaisuuden edistäminen omassa ja LYKE-verkoston toiminnassa. Teemme kyselyn yhdenvertaisuuden edistämisestä ja päivitämme liiton yhdenvertaisuussuunnitelman. Teema on esillä ULOS UT OUT 2026 -tapahtumassa ja LYKE-verkoston koulutustilaisuudessa syksyllä.

Edistämme nuorten osallistumista ja kuulemista sekä liiton ja LYKE-verkoston toiminnassa, että yhteiskunnallisesti. Nuoria kuullaan liiton toiminnassa ohjausryhmässä, työharjoitteluissa ja kohtaamisissa eri tapahtumissa. Koulunpihan tutkimusretki -hankkeessa tehdään yhteistyötä koulujen ja luontokoulujen kanssa ja osallistutaan yhdessä niittytalkoisiin. Lapsilta ja nuorilta kerätään palautetta luontokoulujen toiminnan kehittämiseksi. Verkoston jäsenoimipisteille kehitetyn yhteisen palautelomakkeen avulla kerätty palaute auttaa myös liiton vaikuttamistyössä.

Liitto edistää hankkeiden ja muun yhteistyön kautta nuorten mahdollisuuksia saada ajantasaista, tutkittua tietoa ja toisaalta osallistua esim. tiedon keräämiseen kansalaishavainnoinnin keinoin. Osallistuminen tuo samalla tieteellisen tiedon lähemmäksi nuoren kokemusmaailmaa.

Liiton toiminta on talouden suunnittelun osalta kustannustehokasta. Kulut on pyritty saamaan pieniksi. Työ on henkilöstöintensiivistä ja isoimmat kulut ovat henkilöstökuluja toiminnan riittävän laajuuden ja vaikuttavuuden toteuttamiseksi. Yleisavustuksen lasku viimeisen kahden vuoden aikana on aiheuttanut paineita ja tavoitteena on palauttaa avustus vuoden 2023 tasolle. Liiton vastuullista taloudenhoitoa ohjaa hallinto- ja talousohjesääntö. Lisäksi vuodelle 2026 tehdään erillinen varainhankintasuunnitelma. Rahoitus ja varainhankinta vuonna 2026 koostuu Opetus- ja Kulttuuriministeriön yleisavustuksesta, hankerahoituksesta, MAPPA-mainostuloista, jäsenmaksuista ja yritys yhteistyöstä.

2 Strategia vuosille 2026 – 2029

Missiomme:

Yhdessä toimien kohti vahvaa luontoyhteyttä ja aktiivista ympäristökansalaisuutta

Visiomme:

Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto on arvostettu ja vaikuttava suunnannäyttävä luonto- ympäristökasvatuksen kentällä Suomessa ja Pohjoismaissa. LYKE-verkosto on valtakunnallisesti laaja ja kaikkien lasten ja nuorten saatavilla. Luonto- ja ympäristökoulutoiminta on helposti saavutettavaa,

laadukasta ja vaikuttavaa. Toiminta osallistaa lapsia ja nuoria monipuolisesti ja edistää yhdenvertaisuuden toteutumista yhteiskunnassa.

MAPPA.fi- palvelu on kehittynyt edelleen ja laajentunut (myös englanninkieliseksi). MAPPAa käytetään laajasti luonto- ja ympäristökasvatuksen tukena opettajien keskuudessa niin materiaalien kuin palvelujen ja tapahtumakalenterinkin osalta. MAPPAn luonto-observatorio jalkauttaa tieteellistä tietoa lapsille ja nuorille sekä toimii taustatietona opettajille.

ULOS-UT-OUT-suurtapahtuma on kansainvälisesti tunnettu ja Pohjoismaiden suurin ympäristökasvattajien ja alan tutkijoiden kohtaamispaikka ja koulutustapahtuma.

Yhteiskunnassa tarvitaan valtavaa systeemistä muutosta, jota olemme mukana edistämässä. Uskomme vahvasti ekologisesti kestävään tulevaisuuteen, jossa myös ihminen voi hyvin. Monimuotoinen luonto on kaikelle ihmisen toiminnalle ja taloudelle elinehto. Vahvistamalla lasten ja nuorten luontoyhteyttä ja aktiivisen ympäristökansalaisuuden taitoja edesautamme yhteiskunnallista muutosta kohti kestävämpää tulevaisuutta.

Strategiatavoitteemme vuosille 2026 – 2029:

1. Edistämme valtakunnallisesti laajaa, saavutettavaa ja yhdenvertaista luonto- ja ympäristökoulutoimintaa
2. Rakennamme verkostoja, jaamme asiantuntijuutta ja innostamme yhteistyöhön luonto- ja kestävyystavoitteiden toteutumiseksi
3. Vahvistamme lasten ja nuorten luontoyhteyttä ja aktiivista ympäristökansalaisuutta
4. Äänemme kuuluu kunta- ja valtakunnantason päättäjille, olemme nuorten puolella ja vahvistamme heidän tulevaisuususkoon.

3 PERUSTEHTÄVÄ JA TARKOITUS

Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto ry (myöhemmin tekstissä LYKE-liitto) on valtakunnallinen järjestö, jonka päämääränä on lasten ja nuorten vahva luontoyhteys ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen. Lapsuuden kokemukset luovat perustan luonnon kunnioittamiselle ja ympäristöstä välittämiseksi. Nuorisualan palvelujärjestönä liittomme päämääränä on tukea opettajia, kasvatusalan ammattilaisia ja nuoriso-ohjaajia (eng. educators), jotta he osaavat entistä paremmin tukea lasten ja nuorten luontosuhteen vahvistamista ja kasvamista kestäväan elämäntapaan.

LYKE-liitolla on kolme toimintamallia ja ydinpalvelua, joiden puitteissa se tukee kasvattajia, opettajia ja nuorisotyöntekijöitä:

(1) LYKE-verkosto kokoaa Suomen luonto- ja ympäristökoulutoimintaa tarjoavat toimijat verkostoksi ja kehittämään toimintaansa yhdessä. Verkostoon kuuluu luonto- ja ympäristökouluja, luontokeskuksia, nuorisokeskuksia, leirikeskustoja, museoita, eläintarha ja muita vastaavaa toimintaa lapsi- ja nuorisoryhmille ja heidän opettajilleen ja ohjaajilleen tarjoavia tahoja. Liitto kehittää verkoston ympäristökasvatusosaamista ja laatua sekä vastaa vaikuttamistyöstä ja luontokoulutoiminnan tunnettavuudesta luontokoulut.fi

(2) MAPPA-palvelu kokoaa Suomen ympäristökasvatustoimijoiden luonto- ja ympäristökasvatuksen materiaalit ja palvelut yhteen paikkaan opettajien, kasvatusalan ammattilaisten ja nuorisualan ammattilaisten helposti löydettäviksi. MAPPAn luonto-observatorion kehittäminen vahvistaa luonto-osaamista ja aktiivista kansalaisuutta. Palvelussa on tuhansia materiaaleja ja yli 120 000 käyttäjää vuosittain. mappa.fi

(3) ULOS-UT-OUT kokoaa koulutusten tarjoajat, tutkijat ja järjestöt tuottamaan yhdessä luonto-, ympäristö-, kestävyys- ja ulkona oppimisen suur tapahtuman. Tapahtuma toteutetaan kolmen vuoden välein, seuraavan kerran vuonna 2026 ulosutout.fi

Kohtien 2 ja 3 päämääränä ja tarkoituksena on tarjota tukea opetus-, kasvatus- ja nuorisoalan toimijoille toteuttaa ympäristökasvatusta lasten ja nuorten kanssa. Samalla toimijat saavat lisää keinoja kohdata ja tukea nuoria aktiivisessa ympäristökansalaisuudessa ja ympäristöasioihin liittyvien tunteiden kohtaamisessa.

LYKE-liitto saa toimintaansa yleisavustusta Opetus- ja kulttuuriministeriöltä. Liitto toteuttaa ympäristökasvatuksen asiantuntijajärjestönä oman toiminnan, vaikuttamistyön ja LYKE-verkoston kautta nuorisolain (1285/2016) 2 § tavoitteita.

Toiminnan pääasiallinen kohderyhmä ja sen tavoittaminen

Liiton välitön kohderyhmä on lasten ja nuorten kanssa toimivat opettajat, muut kasvatusalan ammattilaiset ja nuoriso-ohjaajat sekä heitä tukevat ympäristökasvatuksen asiantuntijat. Toiminnan lopullinen kohderyhmä on lapset ja nuoret, joihin edellä mainittujen kautta vaikutetaan. Opettajilla ja kasvattajilla tarkoitetaan liiton asiakirjoissa kaikkia lapsi- ja nuorisoryhmien kanssa toimivia ammattilaisia ml. nuorisotyötä tekevät (EU:n määritelmä educators/opettajat).

Toimintamme on valtakunnallista ja luonto- ja ympäristökoulutoimijoista koostuvan LYKE-verkoston jäsenoimipisteitä on 17 maakunnassa (Ahvenanmaa, Etelä-Karjala, Etelä-Pohjanmaa, Etelä-Savo, Keski-Pohjanmaa, Keski-Suomi, Kymenlaakso, Lappi, Pirkanmaa, Pohjanmaa, Pohjois-Karjala, Pohjois-Pohjanmaa, Pohjois-Savo, Päijät-Häme, Satakunta, Uusimaa, Varsinais-Suomi). LYKE-verkostoa halutaan laajentaa etenkin niihin paikkoihin, joissa opettajilla ja kasvattajilla ei ole vielä mahdollista saada LYKE-verkoston tukea. LYKE-koulutustapaamisia järjestetään vuorotellen eri puolella Suomea, vuosittain kerran fyysisesti ja kerran verkkokoulutuksena.

Liitto tavoittaa kohderyhmäänsä myös digitaalisen ja täten kaikkialla toimivan MAPPA-palvelun avulla. Käyttäjiä palvelussa oli vuonna 2024 noin 120 000 ja materiaalien tuottajia noin 400.

ULOS-UT-OUT-suurtapahtuma järjestetään kolmen vuoden välein vaihdellen eri puolilla Suomea ja siihen osallistuu 400 – 500 opetus-, kasvatus-, nuoriso- ja ympäristökasvatusalan toimijaa.

LYKE-liitto tekee tiivistä yhteistyötä tutkijoiden ja tutkimuslaitosten kanssa. Yhteishankkeissa tuotetaan suoraan opettajille, kasvattajille ja nuorisoalalle tarkoitettuja ympäristökasvatusmateriaaleja sekä opetusvideoita, tarkoituksena tarjota laadukasta ja vaikuttavaa opetusmateriaalia lasten ja nuorten käyttöön.

Kohderyhmän tavoittamista mitataan LYKE-verkostolle vuosittain lähetettävällä kyselyllä, osallistujamäärillä tapahtumissa ja yhteistoiminnallisessa kehittämisessä sekä some-kanavien ja MAPPAN käyttäjätilastoilla. Tavoitteena on, että LYKE-liiton palvelut tavoittavat vuosittain enemmän opettajia ja kasvattajia kuin edellisenä vuonna.

Järjestön lähimmät yhteistyökumppanit

- Teemme jatkuvasti aktiivista yhteistyötä Suomen muiden ympäristö- ja kestävän kehityksen kasvatuksen toimijoiden kanssa sekä LYKE-verkoston, MAPPA-palvelun että ULOS-UT-OUT-suurtapahtuman koordinoinnin ja ylläpidon kautta.
- *Keskeisimmät yhteistyökumppanit:*
- **Koulutuksen tutkimuslaitos KTL/ Jyväskylän yliopisto:** CREA+BIRD -hanke, ECF4CLIM-hanke, KEOT-hanke, vaikuttavuuden arviointi, [MAPPA.fi](https://www.mappa.fi)
- **LUOMUS / Suomen lajitietokeskus:** Lasten ja nuorten 100 lajia -haaste, kansalaishavainnoinnin kehittäminen, hankeyhteistyö, viestinnällinen yhteistyö, MAPPA.fi, LYKE-verkosto
- **Metsähallituksen luontopalvelut:** Suomen luonnon päivä, LYKE-verkosto, ULOS-UT-OUT, MAPPA.fi
- **Natur och Miljö:** toiminnan kehittäminen, ruotsinkieliset palvelut, MAPPA på svenska, LYKE-verkosto

- **Suomen ympäristökeskus SYKE:** hankeyhteistyö, FEO- ja PÖLYKOORDI-hankkeet, kansalaishavainnoinnin ja luonnontilan seurannan kehittäminen, viestinnällinen yhteistyö, MAPPA.fi, Suomen luonnon päivä
- **Suomen nuorisokeskusyhdistys ja seikkailukasvatusverkosto:** ULOS-UT-OUT, toiminnan kehittäminen, tapahtumat, LYKE-verkosto, MAPPA.fi
- **Suomen ympäristöopisto Sykli:** hankeyhteistyö, ULOS-UT-OUT, viestinnällinen yhteistyö, MAPPA.fi, LYKE-verkosto
- **Ympäristökasvatusjärjestö FEE Suomi:** Kestävä koulu -yhteistyö, vaikuttamisyhteistyö, Vihreä lippu -ympäristöohjelma, tapahtumat, viestintä (mm. Ympäristökasvatus-lehti ja uutiskirje)
- **Ympäristökasvatuksen Pyöreä Pöytä** (FEE Suomen koordinoima laaja ympäristökasvatuksen verkosto): Kestävä koulu -yhteistyö, vaikuttamisyhteistyö, viestintäyhteistyö
- **Kestävä koulu -työryhmä** (kestävyykskasvatusta edistävästä toimijoista koostuva epävirallinen ryhmä, joka suunnittelee ja toteuttaa vaikuttamistyötä yhdessä)
- **Pohjoismainen luontokasvatusverkosto,** epävirallinen eri Pohjoismaiden asiantuntijaorganisaatioista koostuva verkosto. Yhteisiä hankkeita, verkostotapaamisia ja koulutuksia
- **Suomen Metsäyhdistys:** ULOS-UT-OUT, Metsän oppimispolku

- *Muut yhteistyökumppanit:*
- **Aalto-yliopisto:** hankeyhteistyö (oppimisen pelillistäminen ja arviointi)
- **Alueelliset ympäristökasvatuksen verkostot:** tapahtumayhteistyö, viestinnällinen yhteistyö, vaikuttamisyhteistyö
- **BMOL:** Kestävä koulu -yhteistyö, viestinnällinen yhteistyö, yhteistyö tapahtumissa, hankeyhteistyö, MAPPA.fi
- **Finlands Svenska Idrott:** ULOS-UT-OUT
- **Helsingin yliopisto:** OKL:n luontokoulupäivä, Suomen lasten metsäpäivä
- **Lapin yliopisto:** OKL:n MAPPA-opastukset
- **LUMA-keskus Suomi:** LUMA-neuvottelukunta, MAPPA.fi, LYKE-ohjausryhmä, kansalaishavainnointi, ULOS-UT-OUT
- **Luonto-Liitto:** vaikuttamisyhteistyö, MAPPA.fi
- **Nuorisola ry:** Nuorisolaan ajankohtaistilaisuudet, järjestöjohtajien tapaamiset, poliittinen vaikuttamistyö, OKM-tilaisuudet ja yleisavustukseen liittyvä tuki.
- **OAJ:** Kestävä koulu -yhteistyö
- **Sitra:** Suomen luonnon päivä
- **Suomen Latu:** hankeyhteistyö, Ulko-opet ry-yhteistyö, ULOS-UT-OUT
- **Suomen luonnonsuojeluliitto:** Suomen luonnon päivä
- **Suomen sydänliitto:** Suomen luonnon päivä
- **Tampereen yliopisto:** Luontokoulupäivä, koulutusyhteistyö (Ympäristökasvatuskokeilut-kurssi)
- **WWF Suomi:** ULOS-UT-OUT, vaikuttamisyhteistyö, hankeyhteistyö, MAPPA.fi
- **YLE luonto:** Suomen luonnon päivä, Linnut viestintuojina, MAPPA.fi

- Lisäksi MAPPA.fi-palvelussa on mukana yli 400 materiaalityöntekijää, verkostoidumme aktiivisesti sekä kotimaisissa että kansainvälisissä koulutustapahtumissa, ja kansainvälisiä vieraita käy tutustumassa luonto- ja ympäristökoulutoimintaan toimipisteissä. Teemme yhteistyötä myös valtionhallinnon, tutkimusorganisaatioiden ja edunvalvontajärjestöjen kanssa (mm. Opetushallitus, Opetus- ja kulttuuriministeriö, Ympäristöministeriö, ELY-keskukset, Aluehallintovirastot, Valtioneuvoston kanslia (Kestävän kehityksen sitoumus 2050), SIRENE - monialainen ympäristö- ja kestävyyskasvatuksen tutkimusverkosto, opettajaliitot). Osallistumme aktiivisesti Keski-Suomen ELY-keskuksen kutsumiin Ympäristökasvatuksen ajankohtaistilaisuuksiin.

Pölyttäjät viestintuojina -hankkeen pölyttäjä- ja kasviretki Someron Häntälän notkoilla kesäkuu 2025. Työpajatyöskentelyä ekosysteemi-verkon ympärillä. Kuva: Satu Hiekko

4 VUODEN 2026 TOIMINTA

Liiton tavoitteena on toiminta, joka on Opetus- ja kulttuuriministeriön arviointikriteerien mukaista, ajankohtaista ja vastaa liiton perustehtävää. Toimintamme on nuorisoalan järjestönä vaikuttavaa, laadukasta, lapsia ja nuoria osallistavaa sekä Nuorisolain mukaista.

Vuoden 2026 toiminnan suunnittelu pohjautuu Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liiton kolmivuotisstrategiaan vuosille 2026–2029. Toimintasuunnitelmassa on kuhunkin strategiatavoitteeseen liittyen 1–3 konkreettista tavoitetta tulevalle vuodelle.

Tavoitteita, toimenpiteitä, tulosodotuksia ja seurantamittareita vuodelle 2026 kuvataan tässä Opetus- ja kulttuuriministeriön yleisavustushakemuksen rakenteen mukaisesti.

Toiminnan tavoitteet, keskeiset toimenpiteet ja tulosodotukset:

Strategiatavoite 1: Edistämme valtakunnallisesti laajaa, saavutettavaa ja yhdenvertaista luonto- ja ympäristökoulutoimintaa

Tavoite A: Tuemme ja vahvistamme LYKE-verkoston luonto- ja ympäristökoulutoimintaa

Viime vuosina taloudellinen tilanne kunnissa on ollut haastava ja se on näkynyt myös luonto- ja ympäristökoulutoiminnan kentällä LYKE-verkoston toiminnassa. Muutama luontokoulu on lakkautettu kokonaan ja myös Janakkalan kunnan luontokoulu Ilveksen jatko on uhattuna kunnan budjettileikkausten takia. Metsähallituksen Luontopalveluiden toimipisteistä, Suomen luontokeskus Haltian luontokoulu

lukuun ottamatta, on opastustoiminta ryhmille lopetettu kokonaan tai ulkoistettu matkailuyrittäjälle. LYK-verkoston kuulunut Liminganlahden luontokeskus opastointoineen myytiin Limingan kunnalle vuonna 2025.

LYKE-liittoa on tarvittu entistä enemmän osallistumaan tai vetämään vaikuttamistyötä lakkauttamisuhan alla olevan luontokoulun puolesta. Lakkautusten sijaan luontokoulutoiminnan tulisi olla merkittävässä roolissa kuntien luonto- ja ilmastotavoitteiden toteuttamisessa, eikä niiden pitäisi joutua taistelemaan olemassaolostaan säästöpainneiden alla. Luonto- ja ympäristökoulupalveluiden jatkuvuus on turvattava ja kouluissa, oppilaitoksissa, varhaiskasvatuksessa sekä nuorisotyössä on oltava riittävät taloudelliset edellytykset käyttää ja hyödyntää näitä maantieteellisesti kattavia, enimmäkseen julkisin varoin tuotettuja palveluita.

Luontokoulutoiminnan tukeminen on nostettu esille useissa arvovaltaisissa kansallisissa selvityksissä ja strategioissa, kuten Luontopaneelin suosituksissa Vaikuttavan ympäristökansalaisuuden edistämiseksi, Suomen Dasgupta maaraportissa (YM) sekä Kansallisessa luonnon virkistyskäytön strategiassa (YM). Kaupunkien luontositoumus (2025) ja Luontoviisaat kunnat -verkosto (2023) nostavat myös kasvatuksen, koulutuksen ja tiedon lisäämisen keinoksi pysäyttää luontokato ja vahvistaa luonnon monimuotoisuutta.

[vaikuttavan ympäristökansalaisuuden edistäminen suomessa](#)

Dasgupta selvitys: https://jyx.jyu.fi/jyx/Record/jyx_123456789_96996

[Luontojulkilausuma-2025.pdf](#)

[Luontoviisaat kunnat - Luontokunnat](#)

Uudistettu LYKE-sertifikaatti on houkutteleva ja innostava, niin vanhoille jäsenille kuin uusillekin. Vuonna 2025 aloitettu sertifiointiuudistus saadaan valmiiksi vuoden 2026 aikana. Kriteeriuudistus jalkautetaan verkostolle vertaisauditoinnin ja markkinoinnin kautta. Auditointikierron tehdään uusilla kriteereillä ja lomakkeilla. Tavoitteena on, että LYKE-sertifikaatti ja vertaisauditointijärjestelmä tekee liiton tarjoamien muiden palveluiden kanssa LYKE-verkoston ja jäsenyyden houkuttelevaksi uusille toimijoille ja verkostoon saadaan uusia jäseniä.

Strategiassa ja LYKE-kriteereissä yhdenvertaisuuden edistäminen nähdään tärkeänä teemana ja sitä sekä globaalin kestävyuden näkökulmaa nostetaan toimintavuoden aikana esille systemisen muutoksen edistämiseksi.

Juhlistaa ja nostamme toiminnassa ja viestinnässä esille luontokoulutoimintaa Suomessa vuodet 2026 – 2027. Naturskolan Utternin syntymäpäivän myötä Luontokoulutoiminta Suomessa täyttää 40 vuotta 2026 ja vuonna 2027 LYKE järjestönä ja verkostona 20 vuotta. Lisäksi haetaan erillistä rahoitusta juhluvuoden toiminnan toteuttamiseksi laajempuna projektina ja kytketään toiminta näin tavoitteen 1 luontokoulutyöhön.

Toimenpiteet tavoitteen saavuttamiseksi:

- Tuemme luontokouluja vaikuttamistyössä haastavina aikoina esim. rahoitusleikkausten tai lakkautuksen uhatessa. Teemme kannanottoja, autamme keskusteluissa kunnan kanssa ja viestinnässä.
- LYKE-verkoston jäsenyyttä mainostetaan uusille toimijoille ja potentiaalisille jäsenille ja kumppaneille viestinnällä, verkostoissa ja suorilla yhteydenotoilla. Mainostamme myös kannatusjäsenyyttä messuilla ja tapahtumissa.
- LYKE-sertifiointiuudistus vahvistetaan kevätkokouksessa. Uudet kriteerit ja auditointilomakkeet ovat käytössä seuraavissa auditoinneissa. Uutena auditointijärjestelmään kehitetään LYKE-toimipisteen ammattilaisten oma itsearviointi ja LYKE toiminnan ohjelman pedagogista suunnittelua ohjaava ”Hahtuva” -merkki.
- LYKE-sertifiointia ja auditointia jalkautetaan verkostolle ja siitä viestitään myös innostavasti liiton verkkosivuilla ja sosiaalisessa mediassa.
- Juhlistetaan 40 vuotta täyttävää Naturskolan Utternia LYKE-verkoston tapaamisessa ULOS UT OUT 2026 -tapahtuman yhteydessä. Nostetaan esille LYKE-verkoston toimintaa tapahtuman aikana.

- Tehdään viestinnällisiä nostoja ja blogitekstejä verkkosivuille ”luontokoulutoiminta Suomessa 40 vuotta” -juhlavuositeeman kunniaksi. Viestinnän kärki on luonto- ja ympäristökasvatuksen merkityksessä ja, miten luontokoulutoiminta on osa ratkaisua luonto- ja kestävyystavoitteiden saavuttamisessa.
- Liiton ja luontokoulutoiminnan yhdenvertaisuustavoitetta edistetään 1) yhdenvertaisuuskyselyllä ja -suunnitelman päivittämisellä, 2) Järjestämällä pyöreän pöydän keskustelu aiheesta ULOS UT OUT -2026 -tapahtumassa ja 3) LYKE-verkoston verkkokoulutuksessa. Yhdenvertaisuuskyselyssä ja -suunnitelman päivittämisessä konsultoidaan gender-transformatiivisten kysymysten asiantuntijaa. Suunnitelmasta pidetään koulutustilaisuus ja jalkautetaan verkostolle.
- LYKE-verkostolle järjestetään toiveiden mukaisesti myös muuta koulutusta vuoden aikana esim. Peruskoulun tulevaisuustyöryhmän raportista ja kestävyyskasvatuksen tilasta Suomessa.
- Yhdenvertaisuuden edistämiseksi on saatu hankerahoitus Suomen globaalien kestävyyskysymysten kattojärjestö Fingon hallinnoimasta Connect for Global Change -ohjelmasta. Hankkeessa ”Luonto kuuluu kaikille – yhdenvertainen ja kestävä luontokasvatus” selvitetään ja edistetään luontokoulutoiminnan yhdenvertaisuutta ja yhteyttä globaalin etelän ympäristöhaasteisiin.

Tulokset ja mittarit:

Tuloksena on lisänäkyvyyttä LYKE-verkostolle ja luontokoulutoiminnalle Suomessa. Saamme tuotua esille luontokasvatusta, sen hyötyjä ja tärkeyttä opetuksen tukena monin eri tavoin. Luontokoulutoiminnan yhdenvertaisuutta on edistetty uusilla keinoilla ja verkoston ymmärrys ja osaaminen tästä teemasta on lisääntynyt

- Uhattuna olleita luontokouluja on tuettu, toiminta jatkunut (kannanottojen ja toiminnan määrä ja sisältö).
- Sertifiointiuudistus on valmis ja vahvistettu kevätkokouksessa. ”Hahtuva-merkki” on otettu käyttöön LYKE-verkostossa. (Palaute auditoinneista, opettajan itsearviointin ja Hahtuva-merkin tarkoituksesta ja käytöstä).
- Auditointikierröksellä jokaisella toimipisteellä on uudet kumppanit.
- LYKE-sertifiointiuudistus on näkynyt viestinnässä ja se on tuonut uusia jäseniä verkostoon. Uudet jäsenet ja koejäsenet on auditoitu (kyllä/ei, 2 kpl)
- Luontokoulutoimintaa ja LYKE-verkostoa on nostettu esille liiton verkkosivuilla ja somekanavissa kuusi kertaa vuoden aikana (kyllä/ei, blogitekstit ja näkyvyys someviestinnässä)
- UUU 2026 -tapahtumassa on toteutettu yhdenvertaisuuteen liittyvä pyöreän pöydän keskustelu ja siitä saatu hyvää palautetta (kyllä/ei, kommentit) sekä LYKE-verkosto näkyy tapahtumassa työpajoissa ja näkyvissä tunnisteissa, kuten rintamerkein (kyllä/ei)
- LYKE-verkoston syksyn koulutus on toteutettu ja siitä on saatu hyvää palautetta (osallistujat oppivat uutta ja saivat työhönsä uusia kehittämissideita, kyllä/ei, palautteiden määrä ja arviot)
- Luontokoulutoiminnan juhlavuoden ohjelma on saatu toteutettua (kyllä/ei)

Tavoite B: Edistämme Luontokoulu 2.0 kaikille -mallia. Toiminta tukee näin kuntia toteuttamaan ilmasto- ja luontotavoitteiden toteutumista vahvistamalla ympäristökasvatuksen asemaa sekä luonto- ja ympäristökoulujen roolia.

Liitto selvittää erilaisia vaihtoehtoisia tapoja toteuttaa luontokoulutoimintaa kunnissa. Näistä paketoitaan muutamia erilaisia luontokoulumalleja, joiden pohjalta saataisiin uusia kuntia mukaan rahoittamaan ja järjestämään luontokoulutoimintaa. Yhteistyötä tehdään kuntien ja LYKE-verkoston kanssa.

Tarve tälle vaikuttamistyölle on lasten ja nuorten äänen vahvistaminen yhteiskunnallisessa keskustelussa sekä ajankohtaisten ja kiireellisten luonto- ja ilmastokysymysten kansallisten ja kansainvälisten tavoitteiden edistäminen valtakunnallisesti ja kuntatasolla.

Työ aloitettiin vuonna 2025 ja erillisen rahoituksen saaminen laajemman projektin toteuttamiseksi on työn alla. Vuodelle 2026 on tehty hankehakemuksia mm. säätiörahoitusta varten. Rahoituksen toteutuessa vaikuttamisen tueksi kootaan konkreettisia työkaluja, materiaalia ja käsikirja, joilla helpotetaan kuntien ympäristötyötä. Tavoitteena on edelleen vuonna 2026 tavoittaa erityisesti niitä kuntia, joissa luontokouluja ja ympäristökasvatusta on saatavilla vähän.

Toimenpiteet tavoitteen saavuttamiseksi:

- päivitetään liiton verkkosivuille ja MAPPAan kevyt luontokouluopas, jossa vertailuna muutamia luontokoulujen rahoitusmalleja ja -toimintapohjia osana kunnallista rahoitus- ja hallinnointijärjestelmää.
- Käytetään liiton vaikuttamistyön ja keskusteluiden pohjana videoviestintämateriaalia (Mikä LYKE? -video ja ”miksi luontokoulu” -esitys) eri tilaisuuksissa mm. Educa 2026 -messuilla sekä Nuori 2026 -päivillä.
- Erillisen hankerahoituksen varmistuttua toteutetaan laajempi vaikuttamishanke luonto- ja kestävyyskasvatuksen mahdollistamiseksi kunnissa, tarjotaan erilaisia malleja ja ideoita luonto- ja ilmastotavoitteiden toteuttamiseksi kasvatuksen ja koulutuksen avulla. Yhdistetään kuntatoimijoita keskustelemaan ja ideoimaan yhdessä ja järjestetään erilaisia webinaareja ja tilaisuuksia kuntapäätäjille. Vaikuttamistyön tueksi kirjoitetaan opas ”Luontokoulu-käsikirja”.

Tulokset ja mittarit:

Tuloksena laajempi ymmärrys ja tunnettavuus luontokoulu- ja ympäristökoulutoiminnasta valtakunnallisesti. Saadaan uusia työkaluja ja osaamista vaikuttamistyön avuksi. Tunnettavuuden lisääntymisen ja uusien kontaktien kautta saadaan uusia yhteistyömahdollisuuksia sekä varainhankinnan mahdollisuuksia esim. myytyä MAPPA mainosbannereita.

- Päivitetty luontokouluopas löytyy luontokoulut.fi verkkosivuilta vuoden lopussa (toteutunut kyllä/ei)
- Vähintään yksi uusi yhteistyö muodostunut vaikuttamistyön seurauksena. (kyllä/ei)
- Hankesuunnitelman toteuttamiseksi on saatu erillistä rahoitusta, ja hankesuunnitelman mukainen toiminta on käynnistynyt (kyllä/ei ja laadullinen kuvaus)

Strategiatavoite 2: Rakennamme verkostoja, jaamme asiantuntijuutta ja innostamme yhteistyöhön luonto- ja kestävyystavoitteiden toteutumiseksi

Tavoite C) ULOS UT OUT 2026 -suurtapahtuma on ajankohtainen ja innostava ympäristökasvatusalan tapahtuma opettajille

Kevätkauden isoin työ liitossa on ULOS UT OUT 2026 -tapahtuma, joka järjestetään Tampereella 9.-11.6.26. Tapahtuma toteutetaan isolla yhteistyöllä ja sitä on tuottamassa seitsemän pääjärjestäjätahoa. LYKE-liitto on tapahtuman pääkoordinaattori. Tapahtuma työllistää tammi-kesäkuun ajan 80 prosenttisesti yhden ihmisen. Liitto koordinoi tapahtuman ohjelman, viestinnän ja käytännön järjestelyt ja jälkityöt syksyllä. Tapahtumaa rahoitetaan liiton yleisavustuksella, Keski-Suomen ELY-Keskuksen hankerahoituksella, tuottajamaksuilla (2500–5000 euroa/organisaatio) ja osallistujamaksuilla. Tapahtuma järjestetään hyvien

kulkuyhteyksien päässä, joten sinne on helppo osallistua eri pituisiksi ajoiksi. Tavoitteena on, että LYKE-verkosto näkyy tapahtumassa isosti ohjelmassa ja keskusteluissa. Tapahtuman kansainvälistä profiilia nostetaan osallistujilla muista pohjoismaista sekä Baltian maista.

- Liitto koordinoi ja tuottaa ULOS UT OUT 2026 -tapahtuman Tampereella 9.-11.6.2026. Koordinointi- ja valmistelutyötä tehdään kevään ajan.
- Luonto- ja ympäristökoulut tuovat osaamistaan näkyväksi tapahtuman ohjelmatyöpajoissa.
- Tapahtumassa toteutetaan myös ruotsin- ja englanninkielistä ohjelmaa ja houkutteellaan näin kansainvälisiä osallistujia muista pohjoismaista ja Baltian maista.
- Tallenteet viedään syksyllä MAPPAAN ja niitä hyödynnetään tulevilla koulutuksissa ja viestinnässä.

Tuloksena on onnistunut, monipuolinen, houkutteleva ja kansainvälisesti kiinnostava UUU 2026 -tapahtuma, joka on saavuttanut osallistujatavoitteensa. Tapahtumassa näkyy LYKE-verkoston monipuolinen asiantuntijuus ja osaaminen sekä LYKE-liiton toivotat teemat kuten yhdenvertaisuus ja hyvä elämä planeetan rajoissa.

- UUU2026 on järjestetty palautteen mukaan onnistuneesti ja osallistujia on tavoitteen mukaisesti (vähintään 500 osallistujaa eri puolilta Suomea, osallistujien palaute)
- UUU2026 -tapahtumassa on LYKE-verkoston toimijoiden työpajoja. Liitto on ollut järjestämässä kahta pyöreän pöydän keskustelua: ”Yhdenvertaisuus luontokasvatuksessa” sekä ”Hyvä elämä planeetan rajoissa”. (kyllä/ei, palautteet keskusteluista)
- UUU 2026 -tapahtumassa on kansainvälistä ohjelmaa ja osallistujia muista Pohjoismaista sekä Baltiasta. (kyllä/ei, palaute tapahtumasta)

Tavoite D: Ympäristökasvatuksen ja ulkona oppimisen osaamisemme leviää laajalle ja kuuluu kaikille

MAPPAA on kehitetty luonto- ja ympäristökasvatuksesta kiinnostuneiden opettajien käyttöön yli 10 vuoden ajan ja palvelu on vakiinnuttanut paikkansa ympäristökasvatusmateriaalin hakupalveluna. Palvelun käyttäjämäärät ja sen myötä vaatimukset kasvavat vuosittain. Palvelu on kehuttu ja pidetty. MAPPAA kehitetään eri hankkeissa. Rahoituksen lisääminen on tavoitteena vuodelle 2026, mm. sisältöjen kääntämiseksi ruotsiksi ja englanniksi. MAPPAn tärkeyttä 120 000 käyttäjälle tuodaan esille eri tilaisuuksissa ja näin saadaan lisää näkyvyyttä palvelulle. Liiton pitkän aikavälin tavoitteena on saada MAPPAA-palvelu myös laajempaan Pohjoismaiseen käyttöön Pohjoismaisen luontokouluverkoston kautta. Tätä pohjustetaan vuoden 2026 kokouksissa ja tapaamisissa. MAPPAAa markkinoidaan edelleen muutenkin uusille toimijoille esim. globaalikasvatustoimijoille ja vahvistetaan näin kestävyden eri ulottuvuuksia MAPPAssa.

MAPPAn uudistettua kestävyysosaamisen GreenComp -tiekarttaa nostetaan esille tärkeänä suunnannäyttäjänä ja kehittämisen työkaluna liiton toiminnalle ja luontokoulutoiminnassa. Tiekarttaa tuodaan esille viestinnässä ja hyödynnetään kestävyyskasvatustyössä ja vaikuttamistyössä.

Osallistumme erilaisiin luonto- ja kestävyyskasvatuksen ja luontokasvatusta edistäviin yhteistyöverkostoihin ja tapahtumiin, tavoitteena näissä on tuoda toimintaamme ja asiantuntijuuttamme näkyväksi ja mahdollistaa uusia yhteistyö- ja rahoitusmahdollisuuksia. Teemme yhteistyötä myös kumppanijäsentemme, kuten Suomen Ympäristöopisto Sykli, kanssa mm. kouluttajina ja asiantuntijoina. Näin lisätään liiton osaamista ja näkyvyyttä.

Toimenpiteet tavoitteen saavuttamiseksi:

- MAPPA-palvelua ylläpidetään, päivitetään ja markkinoidaan säännöllisesti ja aktiivisesti, sitä hyödynnetään ja tarjotaan työkaluksi aktiivisesti monenlaisessa yhteistyössä ja hankkeissa. Palvelu pidetään houkuttelevana ja ajankohtaisena kaikille mm. nuoriso-, opetus-, kasvatus-, luonto- ja ympäristökasvatuksen ja ulkona oppimisen alan toimijoille, järjestöille ja julkishallinnollisille toimijoille. MAPPA on levityskanava julkisin varoin ja säätiörahoituksella rahoitettujen hankkeiden materiaaleille. Lapsille ja nuorille mahdollistetaan laadukasta, ajantasaista ja tutkittuun tietoon pohjautuvaa ympäristökasvatusmateriaalia yhdenvertaisesti riippumatta asuinkunnan muista ympäristökasvatuksen tukipalveluista.
- MAPPA on osa liiton varainhankintaa ja sen mainosbannerimyynnistä tehdään suunnitelma osana varainhankintasuunnitelmaa vuodelle 2026. MAPPA-palvelun kehittämiseksi haetaan rahoitusta. Palvelua markkinoidaan myös yrityksille tarjoamalla mainosbannereita ja logonäkyvyyttä: ”ostamalla näkyvyyttä yrityksenne ympäristötyölle, tuet lasten ja nuorten luontokasvatusta”.
- Selvitetään tekoälyn, pelillisyyden ja lisätyn todellisuuden tuomia mahdollisuuksia MAPPAn kehitystyössä. Otetaan uusia teknologioita vaiheittaisesti käyttöön kouluttautumisen ja kokeilujen avulla. Etsitään sopivia yhteistyökumppaneita ja hankerahoitusta.
- EU:n kestävyysosaamisen tiekartta GreenComp otetaan tärkeäksi suunnannäyttäjäksi ja työkaluksi luontokoulutoiminnan kehittämisessä. MAPPAssa olevaa sivustoa ja rajaustyökalua tuodaan esille viestinnässä ja hankehakemuksissa, koulutuksissa, tilaisuuksissa ja verkostoissa.
- MAPPAA markkinoidaan eri verkostojen ja yhteistyökumppaneiden kautta uusille tahoille, kuten globaalikasvatustoimijoista FINGOille ja sen jäsenjärjestöille. Uusille käyttäjille järjestetään MAPPAn esittely- ja koulutustilaisuuksia ja opastetaan ja innostetaan lisäämään omia materiaaleja palveluun. Viestinnässä nostetaan esille uusia materiaaleja esille esim. globaalikasvatustoimijoilta.
- Tehdään rahoitushakemuksia ja suunnitelmia Pohjoismaisen luontokasvatusverkoston kanssa Nordic MAPPA kehittämiseksi, sisältöjen kääntämiseksi ruotsiksi haetaan rahoitusta.
- Vuonna 2026 osallistumme omalla puheenvuorolla, näyttelypisteellä tai työpajalla ainakin seuraaviin tapahtumiin:
 - opetus- ja koulutusalan Educamesut (01/26)
 - NUORI2026- valtakunnalliset nuorisotyön päivät (04/26)
 - ITK-konferenssi (04/26)
 - Biologian ja maantieteen opettajien liiton syyspäivät (11/26)
 - Tampereen ja Helsingin yliopistojen opettajankoulutuslaitosten kanssa opettajaksi opiskeleville järjestetyt luontokoulupäivät (10/26)
 - Nuori 2026 tapahtumaan (04/26) on ehdotettu työpajaa ”Luonto liikuttaa”, jossa opastetaan ja innostetaan luonnon havainnoinnin kautta luonnossa liikkumiselle ja tuodaan tätä kautta esille luonnon henkisiä ja fyysisiä hyvinvointivaikutuksia. Ohjelma on osa lasten ja nuorten ”lisää liikettä” ohjelmanpolkua. Rakennamme työpajan teemalla myös esittelypisteeseen. Kaikissa kevään tapahtumissa ja tilaisuuksissa markkinoidaan myös ULOS UT OUT -tapahtumaa.

Tulokset ja mittarit:

MAPPA-palvelu jatkanut kasvuaan ja saanut lisää näkyvyyttä ja tuonut liitolle varainhankintaa omavaraisuusasteen kattamiseksi. Olemme osallistuneet aktiivisesti keskusteluihin ja tilaisuuksiin ja tuoneet niissä toimintaamme ja tavoitteitamme näkyviksi. Keskustelut ja rahoitushaut tuoneet uusia yhteistyömahdollisuuksia liitolle ja LYKE-verkostolle.

- Osallistuttu suunniteltuihin tapahtumiin ja seurattu kävijämääriä (keskusteluiden ja esittelypisteellä käytyjen keskusteluiden määrä, kyselyihin vastanneiden määrät)

- Rahoitushakujen onnistuminen ja toimenpiteet eri hankkeissa
- GreenComp näkyminen viestinnässä ja MAPPAssa (avausten määrät)
- MAPPAn kävijämääriä ja seurattavaksi päätettyjen materiaalien käyttöä on seurattu ja verrattu edellisvuoteen. Käyttäjämäärät nousseet vähintään 20 % (MAPPAn markkinointiin ei ole erillistä rahoitusta vuodelle 2026 vrt. 2025, jolloin oli erillinen MAPPAn 10 v kehitys- ja viestintähanke).
- On myyty MAPPAn mainosbannereita ja sponsorinäkyvyyttä. (kyllä/ei, tavoitteena 10 000 euroa)
- Pohjoismainen luontokasvatusverkosto on kokoontunut ja yhteinen kehittäminen edennyt (kyllä/ei, millä tavoin)

Strategiatavoite 3: Vahvistamme lasten ja nuorten luontoyhteyttä ja aktiivista ympäristökansalaisuutta

Tavoite E. Luonto-observatorio kehittyä ja tulee tunnetuksi

MAPPAn palveluun valmistui kehitystyön tuloksena vuonna 2025 luonto-observatorio sivusto, joka kokoaa yhteen luonnon monimuotoisuuden, luonnon havainnointiin ja aktiiviseen kansalaisuuteen liittyviä materiaaleja, innostaa ja opettaa luonnosta ja luonnon havainnoinnista. Sivustolla on eri hankkeiden tuotoksia, kuten Linnut viestintuojina ja Pölyttäjät viestintuojina -hankkeiden lintu- ja pölyttäjäretkikoneet, iNaturalist-materiaalit ja -oppaan sekä CREA+BIRD hankkeen materiaalit. Lisäksi sivustolla on luontokoulujen ja muiden järjestöjen tekemiä materiaaleja. Luonto-observatorion kehittäminen ja hyödyntäminen on monessa liiton omassa kehittämishankkeessa ja rahoitusauksissa mukana. Materiaaleja on tuotettu yhteistyössä eri asiantuntijoiden ja tutkijoiden kanssa mm. SYKE:n ja Luonnontieteellisen keskuksen LUOMUS tutkijoiden kanssa. Myös uusissa hankesuunnitelmissa hyödynnetään alan asiantuntijoita ja tutkittua tietoa, jotta hankkeet olisivat mahdollisimman vaikuttavia ja luonnontieteen tutkimusta edistäviä.

Tavoitteena on lisätä opettajien, nuorisoalan ja kasvatusalan ammattilaisten osaamista luonnon monimuotoisuudesta ja aktiivisen kansalaisuuden edistämisestä luonto- ja ympäristökysymyksissä. Tavoitteena on rohkaista opettajia ulos luontoon oppimaan, luontoretkeille ja opettelemaan luonnon havainnointia yhdessä lasten ja nuorten kanssa, mikä auttaa lapsia ja nuoria saamaan tietoa omasta lähiympäristöstä ja antamaan sitä myös tutkimuksen ja päätöksenteon tueksi.

Luonto-observatoriota hyödynnetään eri hankkeissa, kuten meneillään olevissa Erasmus + rahoitteisissa CREA+BIRD ja MetsäGroup oy:n rahoittamassa Koulunpuhan tutkimusretki -hankkeissa. MAPPAn palvelu ja biodiversiteettikasvatusosaaminen tuo liitolle uusia yhteistyö- ja rahoitusmahdollisuuksia. Sivuston ja materiaalien näkyvyyden lisäämiseksi materiaaleja esitellään messuilla ja muissa tilaisuuksissa ja yhteistyöverkostoissa. Näymme ja meidät tunnetaan alan asiantuntijana ja liitto on haluttu yhteistyökumppani tutkimuslaitoksille ja kolmannen sektorin ja julkishallinnollisille organisaatioille.

Toimenpiteet tavoitteen saavuttamiseksi:

- Teemme yhteistyötä, hankehakemuksia ja toteutamme niitä ja tuotamme tätä kautta houkuttelevaa luonto-observatoriosivuston materiaalia. Sivustoa kehitetään myös lapsille ja nuorille osallistavammaksi. Nuorten sivun kehittäminen on mukana esim. Pohjoismaisen luontokasvatusverkoston toimijoiden kanssa tehdyssä hankehakemuksessa. Olemme aktiivisesti yhteydessä potentiaalsiin yhteistyötahoihin ja tuomme osaamistamme näkyväksi heille.
- Kohdennamme viestintää luonto-observatoriosta eri kohderyhmille sosiaalisen median kanavissa, verkkosivuilla, tapahtumissa ja verkostoissa.

- Meneillään olevien hankkeiden tuotokset näkyvät luonto-observatorio sivulla sitä mukaa, kun materiaalia syntyy ja viimeistään hankkeen päättyessä.
- Keräämme palautetta luonto-observatorion materiaalien käytöstä ja toimivuudesta ryhmien ohjaamisessa
- Syksyllä 2025 on haettu rahoitusta Pohjoismaiselta Ministerineuvostolta yhteishankkeelle, jonka tarkoituksena on osallistaa nuoria ja lisätä ja vahvistaa heidän luonnon monimuotoisuustietoisuuttaan. Hankkeen nimi on ”NATURE TRAINEES - Nordic trainee program for young nature interpreters with focus on biodiversity/ NATUR-TRAINEES - Nordiskt traineeprogram for unga naturvägledare med fokus på biologisk mångfald”. Hankkeessa suunniteltaisiin yhteinen pohjoismainen koulutus ja tapaamisia nuorille alle 29-vuotiaille.
- Osallistumme International Outdoor Education Research konferenssiin Oslossa kesäkuussa 2026. Liitto pyrkii rahoittamaan yhden henkilön osallistumisen, mutta matkakulujen kattamiseksi haetaan myös avustusta pohjoismaisista liikkuvuusrahastoista.

Tulokset ja mittarit:

Tuloksena on luonto-observatoriosivuston ja materiaalien laajempi näkyvyys ja tunnettavuus ja uudet yhteistyömahdollisuudet. Sivusto aukesi MAPPAan syksyllä 2025 ja tietoa sen eri materiaalien käyttömääristä seurataan vuonna 2026, samalla kun sivustoa markkinoidaan eri tavoin. Sivuston käytöstä tehdään lyhyt käyttäjäkysely. Opettajat, nuoriso- ja kasvatustalon toimijat, LYKE-verkoston toimijat sekä nuoret itse käyttävät sivuston materiaaleja ja palaute niistä on hyvää. Palautteen mukaan materiaalit innostavat toimimaan ja lisäävät osaamista.

- Vähintään yksi läpimennyt rahoitushaku luontoyhteyden vahvistamiseen liittyen. (kyllä/ei)
- Luonto-observatorion materiaaleja on katsottu vuoden 2026 aikana ja katsojamäärissä näkyy nousua eri markkinointitilaisuuksien jälkeen. (kyllä/ei, määrät)
- Käyttäjäkysely sivuston materiaaleista on tehty ja niistä saatu palaute on vähintään 3/5 keskiarvoa. Palautetta hyödynnetään sivuston kehittämisessä.

Strategiatavoite 4: Äänemme kuuluu kunta- ja valtakunnantason päättäjille, olemme nuorten puolella ja vahvistamme heidän tulevaisuususkooan

Tavoite F: Vaikuttamistyössä kunta- ja valtakunnantason päättäjille näkyy nuorten näkökulma

Toimintamme keskeisenä strategiana on vaikuttamistyö. Se sisältyy jokaiseen strategian tavoitteeseen jollain tavalla. Valtakunnan- ja kuntatason vaikuttamistyö nähdään niin tärkeänä, että sen halutaan näkyvän strategiassa myös tavoitteisen otsikkotasolla. Teemme työtä luonto- ja ympäristökasvatukseen, luontokoulutoiminnan sekä luonto- ja ympäristötavoitteiden edistämiseksi monin tavoin. Teemme tätä nuorten äänitorvena ja puolella sellaisissa paikoissa ja asioissa, missä heitä ei ole mahdollista osallistaa suoraan. Vaikuttamalla nuoria koskeviin asioihin ja heidän tulevaisuuteensa positiivisesti vahvistetaan myös nuorten tulevaisuususkooa. Vaikuttamistyön keskiössä on poliittinen päätöksenteko kunnissa ja valtakunnantasolla, luonto- ja kestävyystavoitteiden ja näihin liittyvien koulutus- ja kasvatustavoitteiden edistäminen yksin ja yhdessä. Vaikuttamistyössä nostamme esille lasten ja nuorten näkökulmaa ilmasto- ja luontokysymyksissä mm. heidän oikeuttaan ilmastokestävyyteen, monimuotoiseen luontoon, ulkona oppimiseen ja ympäristökasvatukseen, ekologisesti kestävään päiväkotiin ja kouluun sekä tulevaisuususkoon.

Osallistumme aktiivisesti, tavoitteellisesti ja työajan käytön kannalta optimaalisesti eri yhteistyöverkostoihin. Näistä tärkeimmät yhteistyön ja näkyvyyden kannalta ovat Ympäristökasvatukseen

Pyöreä Pöytä, Keski-Suomen ELY-Keskuksen koordinoima ympäristökasvatuksen verkostotilaisuus “ajankohtaista ympäristökasvatuksesta”, Metsän oppimispolku-verkosto, Seikkailukasvatuksen kehittämistyöryhmä, Suomen luonnon päivän toimikunta, Nuorisola ry:n tilaisuudet ja verkostot sekä LUMA-Suomi verkosto. Jokaista yhteistyöverkoston tapaamista järjestetään 2-4 kertaa vuodessa. Tapaamisissa esitellään ajankohtaisia kuulumisia, tuloksia, opitaan, tehdään yhteistä vaikuttamistyötä ja yhteistyötä mm. rahoitusmahdollisuuksien eteen.

Pohjoismaisen luontokasvatusyhteistyön tavoitteena on edistää lasten ja nuorten luontokasvatusta, luontokasvatuksen pedagogista osaamista opettajien ja muiden kasvatusalan ammattilaisten parissa sekä tuntemusta luonnon monimuotoisuudesta sekä luonto- ja kestävyystavoitteista. Yhteistyöverkostolla suunnitellaan yhteistyötä ja on tehty hankehakemus vuodelle 2026.

Teemme yhteistyössä verkostojen kanssa vaikuttamistyötä päättäjien suuntaan. Keskeisimpänä kumppanina tässä on Ympäristökasvatusjärjestö Fee Suomi ry ja Kestävä koulu -työryhmä, jonka kanssa edistämme kestävyyskasvatusta suomalaisessa politiikassa sekä varhaiskasvatuksessa ja opetussuunnitelmissa. Isoin tavoite yhteiselle vaikuttamistyölle vuosille 2026–2027 on Eduskuntavaalivaikuttaminen sekä kestävyyskasvatuksen edistäminen Peruskoulun tulevaisuustyö -selvityksen jälkeen.

Näymme nuorisolan järjestönä ja asiantuntijana. Osallistumme nuorisolan tilaisuuksiin ja tapahtumiin mm. Nuorisola ry:n kautta. Näin tulemme tunnetuksi ja näymme sekä kuulemme ajankohtaisista asioista nuorisopolitiikassa ja tiedämme, millaista vaikuttamistyötä tarvitaan.

Kunta-alan päättäjiin tutustumme osallistumalla kunta-alan tilaisuuksiin, kuten Kuntamarkkinoille ja kuntien Luontofoorumiin Lahdessa syksyllä. Vaikutamme aktiivisesti Luontoviisaat kunnat -verkostoon ja tuomme sinne luontokoulutoimintaa esille.

Toiminnanjohtaja osallistuu syksyn ja talven 2025–2025 Ilmastoakatemia -kursseille ja osana kurssia tehdään yhteiskunnallisen vaikuttamistoiminnan suunnittelua. Tavoitteena on kurssin myötä saada uutta yhteistyötä ja verkostoja.

Toimenpiteet tavoitteen saavuttamiseksi:

- Osallistumme yhteistyöverkostojen toimintaan ja yhteistyöhön luonto- ja kestävyyskasvatuksen edistämiseksi Suomessa ja Euroopassa, etenkin muissa Pohjoismaissa.
- Teemme Eduskuntavaalivaikuttamisen suunnitelman ja aloitamme vaikuttamistyön.
- Osallistumme nuorisolan tilaisuuksiin
- Osallistumme kuntatilaisuuksiin, kuten Lahden luontofoorumiin. Haemme luontofoorumista esittelypistettä. Teemme kuntavaikuttamista suoraan.
- Teemme yhteistyötä ja tapaamme Pohjoismaisen luontokouluverkoston kumppaneiden kanssa luonnon monimuotoisuuden, ilmastokestävyuden, aktiivisen kansalaisuuden sekä luonto- ja kestävyyskasvatuksen edistämiseksi. Edistämme Pohjoismaista MAPPAA ja nuorten osallistamista hankehakemuksilla.

Tulokset ja mittarit:

- Suunnitelma vaalivaikuttamistyöstä on tehty ja työ aloitettu. Toivomamme tavoitteet ja teemat näkyvät suunnitelmassa ja vaikuttamisen viesteissä. (kyllä/ei, millaiset kirjaukset)
- Kestävyyskasvatusta ja ns. Kestävä koulu -työtä on edistetty (kyllä/ei, miten)

- On osallistuttu yhteistyöryhmiin, nuorisoalan ja kunta-alan tilaisuuksiin. Näissä keskusteltu liiton tavoitteista ja saatu uusia tärkeitä yhteystietoja. On saatu uusia ideoita vaikuttamistyöhön ja tietoa ajankohtaisista tärkeistä asioista paikallis- ja valtakunnanpolitiikassa. (kyllä/ei, millaisia)
- On saatu esittelypiste Lahden Luontofoorumiin, toiminnastamme oltu kiinnostuneita ja saatu uusia kontakteja.

5 Sosiaalisen ja ekologisen kestävyden sekä nuorten osallisuuden edistäminen vuonna 2026

5.1 Toiminnan saavutettavuuden edistäminen vuonna 2026

Saavutettavuuden ja yhdenvertaisuuden edistäminen kuuluu liiton uuden strategian ensimmäiseen tavoitteeseen. Molempia edistetään sekä liiton omassa toiminnassa, että LYKE-verkostossa. Saavutettava, yhdenvertainen ja laaja luonto- ja ympäristökoulutoiminta on lasten ja nuorten etu ja tätä edistämme vaikuttamistyöllä.

LYKE-verkostoa markkinoidaan vuonna 2026 uusille toimijoille sekä uusiin kuntiin, jotta mahdollisimman monella opettajalla ja tätä kautta lapsella ja nuorella on mahdollisuus LYKE-verkoston tukeen. Liiton verkkosivuilla kerrotaan mahdollisuuksista tukea liikuntarajoitteisten pääsyä luonto-opetukseen. <https://www.luontokoulut.fi/apuvallineet-liikuntarajoitteisille/>.

Taloushaasteet näkyvät myös LYKE-verkostossa. Toimipisteitä on lakkautettu viime vuosien aikana (Jyväskylän luontokoulu, Karhen ympäristökoulu ja Metsähallituksen toimipisteitä). Lisäksi monien pitkäaikaisten ja aiemmin turvattujen luontokoulujen rahoitus on tiukentunut henkilöresurssien osalta tai sopimuskausien pituutta lyhennetään. Strategiakyselyssä v. 25 nousi vahvasti esille jäsenten huoli tästä. Luonto- ja ympäristökoulutoiminnan edistäminen Suomessa nähtiin kuuluvan keskeisimpiin toimintamuotoihin. Liitossa nähdään entistä tärkeämpänä työskentelyn ja vaikuttamisen laajan LYKE-verkoston eteen ja tätä edistetään toimintasuunnitelmassa vuonna 2026 monin tavoin, esim. Luontokoulutoiminta Suomessa 40v -viestinnän, Eduskuntavaalivaikuttamisen suunnitelman ja verkostotyön kautta.

Kaikki LYKE-verkoston toimipisteet tarjoavat jonkinlaista luonto- ja ympäristökoulutoimintaa erityisryhmille (mm. selkosuomea tarvitsevat ryhmät ja erityistä tukea tarvitsevat lapset ja nuoret) ja lisäävät siten eri lähtökohdista tulevien lasten ja nuorten yhdenvertaisia mahdollisuuksia osallistua luontosuhdetta ja kestäväen elämäntavan taitoja rakentavaan toimintaan. LYKE-verkoston osaamista erityisryhmien kanssa toimimisessa vahvistetaan säännöllisesti koulutusten avulla, tulevana vuonna UUU 2026 -tapahtuman työpajoissa ja syksyn verkkokoulutuksessa.

Liiton tuottamissa materiaaleissa varmistetaan tekninen saavutettavuus, esimerkiksi verkkosivuilla, liiton tuottamien dokumenttien luettavuudessa myös digilaitteella ja videoiden tekstityksin. Materiaaleista tehdään monikäyttöisiä ja ne soveltuvat eri käyttötarkoituksiin ja eri ikäryhmille. MAPPAn teknisten ratkaisujen valinnassa vaikuttavat saavutettavuuden kriteerit. MAPPAn palvelun sisältöjen tuottajia ohjeistetaan huolehtimaan materiaalien saavutettavuudesta ja ohjeistusta päivitetään säännöllisesti. Palvelussa on materiaalien rajaustyökalussa käytössä erityisryhmät mm. näkö- ja kuulovammaiset.

Liiton omat ympäristökasvatusmateriaalit tehdään mahdollisimman saavutettavaksi. Liitto tekee jokaisessa hankkeessa työstetystä uudesta toimintamallista tai menetelmästä ohjevideon tai pedagogisin menetelmin tuotetun opetusvideon hankkeen teemasta. Videot ovat sekä puhuttuja, että tekstitettyjä runsain kuvituksin mahdollisimman selkein ja yksinkertaisin sisällöin.

MAPPAn palvelun ympäristökasvatusmateriaalit ja työkalut ovat kaikkien lasten ja nuorten kanssa työskentelevien käytössä toimialueesta riippumatta, myös ruotsiksi. Pääosa materiaaleista on maksuttomia ja siten kaikkien saavutettavissa. MAPPAn käyttöliittymän, tekstien ja liiton tuottamien materiaalien kääntämiseksi englanniksi ja ruotsiksi haetaan erillistä rahoitusta vuoden 2026 aikana mm. yhteistyössä Pohjoismaisen luontokasvatusverkoston kanssa. Tavoitteena on yhteinen Nordic MAPPAn.

ULOS UT OUT 2026 -tapahtumalle tehdään yhdenvertaisuus- ja saavutettavuussuunnitelma sekä turvallisuussuunnitelma, joka sisältää myös Turvallisen tilan periaatteet. Tapahtuman työpajoissa on valittavissa yhdenvertaisuuteen ja saavutettavuuteen liittyviä työpajoja ja pyöreän pöydän keskusteluita. Työpajoja järjestetään Tampereen seurakuntayhtymän tiloissa ja Sammon koululla, osa ulkona luonnossa ja puistoympäristössä ja osaan näistä on esteetön pääsy.

Vuoden 2026 suunnitelmissa on myös selkokieliversiot luonto-observatorion materiaaleista, mikäli tämän toteuttamiseksi löydetään rahoitus.

5.2 Yhdenvertaisuuden ja sukupuolten tasa-arvon edistäminen vuonna 2026

Liitolla ja LYKE-verkostolla on yhdenvertaisuussuunnitelma, joka auttaa verkoston jäseniä kohtaamaan erilaisia nuoria ja tekee LYKE-verkoston toiminnan saavutettavaksi monenlaisille oppijoille. Suunnitelma sisältää myös Turvallisen tilan periaatteet. Yhdenvertaisuussuunnitelman käyttöä omassa toimipisteessä seurataan verkoston vuosikyselyssä sekä LYKE-sertifioinnin auditoinneissa vuonna 2026. Liitto pystyy auditointipalautteiden myötä tukemaan toimipisteitä yhdenvertaisuuteen liittyvässä kehittämistyössä. <https://www.luontokoulut.fi/yhdenvertaisuus/>).

Yhdenvertaisuussuunnitelman käyttöönotto on osa uudistettuja LYKE-kriteereitä ja sen toteutumista sekä keinoja yhdenvertaisuuden toteuttamiseksi kirjataan osana auditointeja vuonna 2026. Liitto saa auditointien yhteenvedon ja pystyy tarvittaessa tukemaan toimipisteitä yhdenvertaisuuteen liittyvässä kehittämistyössä.

Yhdenvertaisuussuunnitelma tullaan päivittämään vuoden aikana. Siinä ja LYKE-verkoston koulutuksessa tehdään yhteistyötä alan asiantuntijoiden kanssa. Esim. syksyn 2026 LYKE-verkoston koulutuksen aiheiksi on ideoitu yhdenvertaisuus ja globaalikasvatusteemaa. LYKE-koulutustapaamisten sisällöiksi toivotaan säännöllisesti koulutusta erityisryhmien kanssa toimimisesta ja koulutuksia on järjestetty mm. selkokielisyydestä, saavutettavuudesta ja erilaisista oppijoista. Näin lisätään LYKE-toimijoiden osaamista erityisryhmien kanssa toimimisesta ja saamme hyvät käytännöt verkostolta laajempaan jakoon ja käyttöön esim. MAPPAssa. Tapaamiset ja koulutukset ja niissä saatu vertaistuki auttavat kehittämään toimipisteen toimintaa myös sosiaalisessa kestävydessä.

Hallituksessa ja ohjausryhmässä on eri sukupuolia edustettuna. Ala on naisvaltainen, luontokouluopettajista noin kolmannes on miehiä. Hallitukseen pyritään saamaan eri sukupuolten edustajia ja eri ikäisiä ihmisiä edustamaan tasaisesti LYKE-verkoston erilaisia toimijoita. Vuosikokouksissa ja koulutuksissa huolehditaan, että kaikki saavat tasapuolisesti äänensä kuuluviin ja kaikilla on yhtä paljon puheaikaa.

Liitolla on vain kaksi kokoaikaista vakituista työntekijää ja lisäksi 1–2 määräaikaista työntekijää rahoituksen salliessa. Liitto työllistää yhden osatyökykyisen työntekijän määräaikaaisesti taloustilanteen salliessa hankerahoitusten myötä. Toimintakaudelle otetaan 2–3 työharjoittelijaa. Opiskelijat ovat media- ja viestintäalalta, opetus- tai luonnontiedealalta. Liitto valitsee harjoittelijoita monipuolisesti eri aloilta ja eri sukupuoli-, kulttuuri- ja vähemmistöryhmien edustajista.

Vuonna 2026 liitto viestii harjoittelumahdollisuuksista erityisesti maahanmuuttajataustaisille henkilöille ja hyödyntää tässä alan verkostoja ja koulutuslaitoksia. Tavoitteena on, että ympäristökasvatus ja ympäristöala olisi houkutteleva monenlaisista taustoista tuleville ihmisille. Näin mahdollistetaan, että ympäristö- ja luontokasvatusalalla ja yleisemmin ympäristöalalla olisi tulevaisuudessa monipuolisesti eri taustaisia ammattilaisia töissä.

Liitto ottaa omassa viestinnässään, koulutusmateriaaleissa ja koulutuksissa huomioon yhdenvertaisuuskysymykset käyttämässämme kuvastossa ja sanastossa. Yhdenvertaisuuden huomioiminen ja edistäminen on yksi vuoden 2026 tavoitteista ja sitä edistetään myös hankehakemuksissa.

Toiminnanjohtaja osallistui syksyllä 25 ”Gender-transformatiivisuus ja intersektionaalisuus globaalikasvatuksessa ja viestinnässä” -koulutukseen ja sen oppeja hyödynnetään hankesuunnitelmissa ja viestinnässä vuonna 2026.

ULOS UT OUT -2026 -tapahtumassa järjestetään Pyöreän pöydän keskustelu ”Yhdenvertaisuus ja luontokasvatus”

Hankkeissa järjestettäviä koulutuksia mainostetaan laajasti, jotta osallistujat olisivat monipuolisesti erilaisista taustoista. Vuonna 2026 koulutuksia mainostetaan esim. maahanmuuttajia ja heidän kotoutumistaan tukeville järjestöille. Esim. lasten ja nuorten iltapäivä- tai kerhotoimintaa järjestävät maahanmuuttajajärjestöt.

Liitto on saanut hankerahoituksen yhdenvertaisuus- ja globaalikasvatusteemoihin keskittyvälle hankkeelle nimeltään ”Luonto kuuluu kaikille” FINGON koordinoimasta Connect for Global Change -rahoituksesta. Hankkeen pääkohderyhmänä on luonto- ja ympäristökoulut. Suunnitelmassa on mm. kysely LYKE-verkostolle, koulutuksia ja webinaareja ja yhdenvertaisuussuunnitelman päivitys hankkeessa saadun ja kehitetyn osaamisen pohjalta.

5.5 Ekologisesti kestävän kehityksen edistäminen vuonna 2026

Liiton strategiassa vuosille 2026–2029 korostuu lasten ja nuorten luontoyhteyden vahvistaminen, tutkitun ympäristö- ja luontotiedon levittäminen, ympäristö- ja luontokasvatuksen edistäminen ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen. Ekologisen kestävyuden edistäminen on sekä missiossa, että visiossa tärkeä tavoite.

Vuoden 2026 toimintaa on pohjustettu syksyn 2025 aikana ja suunnitelmat kytkeytyvät vahvasti luonnon monimuotoisuustietoisuuden vahvistamisen ja kestävyysosaamisen edistämisen ympärille. Toiminnanjohtaja osallistuu 2025 – 2026 Oras Tynkkysen Ilmastoakatemia-kurssille, jossa ideoidaan yhteiskunnallisen vaikuttamisen tekoja ja kurssin opit näkyvät mm. Eduskuntavaalivaikuttamisessa.

Ekologinen kestävyys näkyy sekä meneillään olevissa hankkeissa, että uusissa lähetetyissä hankehakemuksissa. Meneillään olevissa hankkeissa CREA+BIRD ja niittyluonnon lisäämiseen keskittyvässä Koulunpihan tutkimusretki -hankkeessa lisätään tietoa luonnon monimuotoisuudesta. CREA+BIRD yhdistää lintuihin liittyen luonnontieteellistä ja kulttuurista tietoa. Koulunpihan tutkimusretki -hankkeessa tehdään konkreettisia luontotekoja ennallistamalla niitty-ympäristöjä hankkeeseen valituissa luontokouluissa. Osallistumme työntekijöiden kesken myös itse jonkun kohteen niittytalkoisiin hankeaikana ja kutsumme myös hallituksen mukaan.

Liitto tekee asiantuntija- ja hankeyhteistyötä alan tutkimuslaitosten asiantuntijoiden kanssa (mm. SYKE, LUOMUS, Jyväskylän yliopiston kestävyystutkijat) sekä luonto- ja kestävyyskysymyksiin ja ympäristökasvatukseen keskittyvien järjestöjen kanssa ja eri verkostoissa.

ULOS UT OUT -2026 tapahtuman koko lähtökohta on ekologisen kestävyuden vahvistaminen ja lisääminen. Tämä näkyy tapahtuman ohjelmassa puheenvuoroissa ja työpajoissa sekä oheisohjelmassa.

MAPPA-palvelussa olevaa EU:n kestävyysosaamisen viitekehys CreenCompista tehty kestävyuden tiekartta uudistettiin vuonna 2025. Tiekartta toimii suunnannäyttäjänä liiton toiminnalle ja hankesuunnittelulle. MAPPASTA viestitään opetus-, kasvatus- ja nuorisoalan toimijoille ja muille ympäristökasvatusalan ammattilaisille. Palvelussa on lisäksi luonnon monimuotoisuuden, aktiivisen ympäristökansalaisuuden ja luonnon havainnoinnin osaamista vahvistava luonto-observatorio-sivusto, jota hyödynnetään ja kehitetään eri hankkeissa.

[Kestävyuden tiekartta - MAPPA.fi](https://mappa.fi/kestavyden-tiekartta)

[Luonto-observatorio - MAPPA.fi](https://mappa.fi/luonto-observatorio)

Liiton esittelypisteillä messuilla ja tapahtumissa teemana on ekologinen kestävyys ja luontokasvatus yhdessä oppien. Nuori 2026 -päiville on haettu työpajaa luonnon havainnointi ja luonnossa liikkuminen -teemoilla. Educa-messujen yhteispisteellä Fee Suomi ry:n kanssa teemana on luonto- ja kestävyyskasvatus.

Ympäristön kolmoiskriisin eteneminen näkyy vahvasti liiton vaikuttamistyössä ja toiminnan ja materiaalien sisällöissä. Tuotamme tutkittuun tietoon pohjautuvaa tietoa ja osaamista eri hankkeissa ja panostamme oman toiminnan kehittämiseen tässä mm. strategiatyössä ja LYKE-sertifioinnin kehittämisessä. Keväällä 2026 valmistuvissa uusissa sertifiointikriteereissä ja auditoinnin itsearvioinnissa korostuvat toimipisteiden oma kestävä kehityksen toiminta sekä ympäristökasvatuksen sisältöjen laatu ja vaikuttavuus.

LYKE-toimipisteiden toiminta perustuu luonto- ja ympäristökäsityksille ja toimintaa ohjaa sertifikaatin vaatima valinnainen kestävä kehityksen ohjelma. Lapsi- ja nuorisoryhmille annetaan luontokoulupäivää varten ekologista kestävyttä edistäviä ohjeita esim. vähäjätteisistä eväistä. Lapsi- ja nuorisoryhmät kulkevat luonto- ja ympäristökoulutoiminnan pariin julkisilla kulkuvälineillä, polkupyörillä tai jalkaisin. Näin toimii yleensä myös koululaisryhmän luokse saapuva liikkuva luontokoulu ja ympäristökasvattaja. Esim. Porvoon luontokoulu liikkuu pääasiassa sähköavusteisella laatikkopyörällä ryhmien luokse.

Liitolla on käytössä ympäristökasvatussuunnitelma ja kestävä kehityksen ohjelma, jossa on mm. hankintaohjeita. Näitä huomioidaan hankinnoissa, toimitiloissa, tarjoiluissa, matkustusohjeissa ja tilaisuuksissa. Esim. ULOS UT OUT 26 -tapahtumalle on kestävä kehityksen suunnitelma, jossa huomioidaan erityisesti ekologinen ja sosiaalinen kestävyys ja kohtuulliset kustannukset. Tapahtumapaikka Tampere on hyvin julkisilla saavutettavissa, ruokatarjoilu kasvista ja majoitus eri tasoista teltoista hotelliin. Tapahtuman infotiedot ovat sähköisessä sovelluksessa ja tulostettavaa paperia kuluu näin vähän.

Toimintamme päämääränä on edistää kestävä tulevaisuutta lapsille ja nuorille ja toimimme sen mukaisesti itsekkin. Lasten ja nuorten luontosuhteen ja kestävyysosaamisen vahvistaminen on toiminnan keskiössä tarjoamalla kasvattajille, opettajille ja ohjaajille konkreettisia erilaisia työkaluja, menetelmiä ja materiaaleja lapsi- ja nuorisoryhmien ohjaamiseen. Liiton ydinosaamista ja asiantuntemusta ovat kestävyyskasvatukseen, luonnon monimuotoisuuteen, luontokasvatukseen ja luontoyhteyden vahvistamiseen liittyvät teemat seurataan kaiken aikaa, koska se kuuluu liiton ja sen työntekijöiden asiantuntijaosaamiseen. Työntekijöiden koulutustaustat ovat biologiassa, ympäristötieteissä, kestävässä kehityksessä sekä kasvatusta ja opetusala. Substanssia pidetään yllä ja ajankohtaisia ekologisen kestävä kehityksen teemoja seurataan mm. lukemalla kirjallisuutta ja artikkeleita, kuuntelemalla webinaareja, osallistumalla seminaareihin ja koulutuksiin. LYKE-verkoston ja asiantuntijaverkoston tilaisuuksiin kutsutaan asiantuntijoita pitämään puheenvuoroja ja keskustelemaan.

LYKE-toiminta edistää lasten ja nuorten hyvinvointia luonto- ja ympäristökouluryhmien toimiessa elämyksellisessä luontoympäristössä. Nuoret oppivat luonnossa olemisen ja liikkumisen merkityksestä oman ja planeetan hyvinvoinnille. Tutkimusten mukaan luonto oppimisympäristönä rakentaa itseluottamusta ja pitkäjänteisyyttä sekä tukee kognitiivisten ja sosiaalisten taitojen kehitystä erityisesti keskittymisvaikeuksista kärsivillä. https://www.luontokoulut.fi/ulkona_oppimisen_hyodyt. Moni toimipisteemme tarjoaa lapsille ja nuorille myös iltapäivätoimintaa, koululaisten leirejä, koko perheen toimintaa ja retkiä. Nuoria tuetaan ympäristöhuolissa ja -ahdistuksessa, kun ympäristöasioiden tärkeydestä viestitään kasvattajille ja opettajille sekä tarjotaan keinoja asioiden käsittelylle. LYKE-verkoston toimijat ovat aktiivisesti mukana liiton hanketyössä, mm. CREA+BIRD, Pölyttäjät viestintuojina ja Koulunpihan tutkimusretki ja kouluttautuvat ja kehittävät toimintaansa näiden myötä. Verkostolle myös tarjotaan uutta osaamista tarjoavaa ajankohtaista koulutusta toiveiden mukaisesti.

Kestävä kehityksen ohjelma liiton toiminnassa:

- **Toimitilat:** olemme alivuokralaisena ison järjestön (Tampereen MLL) tiloissa ja jaamme työhuoneen kahden muun järjestön kanssa. Tila on tehokkaasti käytössä ja saamme kaikki järjestöt näin työtilojen käytön tehostettua ja kulut pienemmiksi. Jaamme yhteisen kopiokoneen, kalusteet ja ulkoiset näytöt. Toimistolla lajitellaan kaikki jätteet biojätteistä muoviin ja

valaistuksen käytössä on selkeät käytännöt ja ohjeet eli valot palavat vain kulloinkin käytössä olevissa huoneissa. Helsingissä toiminnanjohtajalla on työtilaoikeus Nessling-säätiön ja TAH säätiön omistamaan Puistokatu 4 yhteisön tiloihin. Puistokatu 4 yhteisön tarkoituksena on ympäristökriisin ratkaiseminen ja ekologisen kestävyuden edistäminen

- **Hankinnat:** valintakriteerit ovat kestävyys, ekologisuus, laatu. Toimintamme luonteesta ja pienestä rahoituksesta johtuen käytämme rahaa hyvin vähän hankintoihin, mikä on myös ekologista. Messuja ja tapahtumia varten teetämme tarvittaessa käyntikortteja, mainoslehtisiä ja hihamerkkejä kerran vuodessa-kahdessa. Näissä valitsemme ympäristömerkityn paperin ja lyhyet toimitukset lähellä tuotettuna. Tulostamme hyvin vähän sähköisen arkistoinnin ja sähköisen talousseurannan vuoksi. Ostaessamme elektroniikkaa vertailemme ympäristönäkökohtia ja valitsemme käytetyn tuotteen uuden sijasta, mikäli mahdollista (esim. toiminnanjohtajalla on käytettynä ostettu puhelin ja työntekijöillä manuaalisesti säädettävät työpöydät uusien sähköisten sijasta, järjestöpäälliköllä FairPhone -merkkinen puhelin ja käytettynä ostettu tietokone, tietokoneiksi on valittu ne, jotka vertailuissa saivat parhaat kestävyysarviot ja työntekijöillä on käytettynä ostetut ulkoiset näytöt), ostanamme luomu- ja reilu kauppa -merkittyjä tarjoiluita kokouksiin
- **Matkustaminen:** Matkakulut on laskettu budjettiin julkisella liikenteellä matkustamisen mukaisesti. Talousohjesäännön mukaan maksamme auton käytöstä kilometrikorvaukset vain, jos se on esim. messutavaroiden kuljetusta varten välttämätöntä tai autossa kulkee hankalasti saavutettavaan retkikohteeseen useampi samassa kyydissä. Järjestömme toiminnan luonteen takia meillä ei tehdä usein työmatkoja ulkomaille. Mikäli teemme, niin lähialueille (Pohjoismaat, Baltia) matkustamme aina maata pitkin. Vuodelle 2026 on suunnitteilla muutama Pohjoismainen tapaaminen, mikäli hankerahoitus toteutuu. Matkat on hankesuunnitelmassa laskettu maata pitkin matkustamisen mukaan.

Työntekijämme työskentelevät eri puolilla Suomea pääsääntöisesti etänä tai Helsingin ja Tampereen toimitiloissa. Kuljemme toimistolle ja kokouksiin ja muihin osallistumista vaativiin tilaisuuksiin tarkoituksenmukaisesti ja harkiten ja minimoimme myös näin hiilijalanjälkeämme.

- **Tilaisuudet:** tarjoamme itse vain kasvisruokaa kokouksissamme ja pyydämme menutarjouksen kasvisruualla ja kestäväällä kalavaihtoehdolla (priorisoimme ja edellytämme vegaanista vaihtoehtoa) LYKE-verkostotapaamisiin.
- Taloudellisista syistä annamme lahjoja muille organisaatioille ja toimijoille hyvin harvoin ja harkitusti. Organisaatioiden juhluvuosina olemme tehneet viime vuosina lahjoituksen Luonnonperintösäätiön Kasvatuksen metsä -keräykseen, jolla kerätään rahaa koulumetsiin.

ULOS-UT-OUT 2026-suurtapahtuma järjestetään vuonna 2026 Tampereella hyvien julkisten kulkuyhteyksien päässä ja kävelyetäisyyksin saavutettaviin keskustan kouluille, Tampereen seurakunnan tiloihin, puistoihin ja metsiin. Päätapauksipaikalla Sammon koululla näkyy taideyhteistyöhankkeen myötä luonnon monimuotoisuus koulurakennuksessa. LYKE-verkoston vuosittainen tapaaminen järjestetään UUU yhteydessä, joten toimintavuonna siitä ei tule erillisiä matkakuluja tai päästöjä. Osallistujia kannustetaan myös kimpakyytijärjestelyihin ja tarjotaan sille alusta. Tapahtuman ohjelmasisällöt ovat luontoa ja ympäristöä kunnioittavia ja kestäviä ja tapahtuvat autenttisissa oppimisympäristöissä.

Toimintamme edistää ekologisesti kestävää tulevaisuutta monin tavoin alkaen strategiasta ja ulottuen toiminnan sisällöistä konkreettisiin tuote- ja palveluvalintoihin toimistolla ja työnteon tapoihin.

5.6 Järjestön talous ja vastuullinen taloudenhoito

Vuoden 2026 taloussuunnitelma on esitetty talousarviossa. Talousarviossa on mukana vuodelle 2026 varmistuneet hankerahoitukset sekä haettava yleisavustus. Laskelmissa ei ole syksyllä haettuja rahoituksia, joista ei ole vielä päätöstä. Talousarvio on alijäämäinen ja se pyritään korjaamaan

yleisavustuksen varmistuttua lähemmäs nollatasoa muulla varainhankinnalla ja talouden sopeutuksilla esim. henkilöstökuluja pienentämällä työajan pienennysten avulla.

Liitolla on käytössä vuonna 2025 hyväksytty hallinto- ja talousohjesääntö. Siinä on määritelty hankinta-, kilpailutus ja tarjouspyyntösäännöt sekä talousvastuullisen työntekijän eli toiminnanjohtajan oikeudet ja velvollisuudet. Hallitus seuraa kokouksissaan 1–2 kuukauden välein talousarvion toteutumista. Hallitukselle tiedotetaan kaikki haetut ja saadut rahoitukset sekä rahalliset yhteistyöt. Vuosikokous vahvistaa talousarvion ja tilinpäätöksen. Liitto on ulkoistanut taloushallinnon, joka sisältää kirjanpitäjän ja palkanlaskennan. Kirjanpitoaineisto säilytetään sähköisessä taloushallinto-ohjelmassa. Tilintarkastuksesta vastaa KHT-tilintarkastaja. Omavaraisuusastetta ja tasetta seurataan säännöllisesti.

Korostamme säästeliästä toimintakulttuuria, toimintamme on kustannustehokasta ja kaikkia hankintoja, kuten mainosmateriaalien painatusta, harkitaan huolella tiukan budjetin takia. Kilpailutamme säännöllisesti maksulliset palvelut kuten puhelinliittymät ja taloushallintopalvelut, nämä on myös määritelty talousohjesäännössä.

Vastuullista taloudenhoitoa on, että liiton taloustilanne ja toiminta on onnistuttu pitämään tasaisena ja riittävänä, vaikka yleisavustuksen lasku kahtena peräkkäisenä vuotena aiheuttaa haasteita. Sama lähtökohta on tulevalle toimintavuodelle. Avustus on laskenut vuodesta 2023 n. 4000 euroa ja tämä vaikeuttaa mm. MAPPA-ylläpitoa ja viestintää, kun monista pakollisista kuluista ei ole voinut karsia enempää. Avustus peilaa 5–6 vuoden takaista tasoa, vaikka samanaikaisesti toimintamme volyyymi, tehokkuus, yhteistyöt ja verkostot, varainhankinta ja vaikuttavuus ovat kasvaneet monin tavoin. Esimerkkejä tästä mm. kasvaneet MAPPA-palvelun materiaali- ja käyttäjämäärät, eri yhteistyön ja kontaktoinnin määrä, osallistumisten ja näkyvyyden määrä eri tilaisuuksissa. Henkilökunnan määrä on ollut viimeiset kolme vuotta 4 henkilöä, vaikka yleisavustus kattaa vain toiminnanjohtajan henkilöstökulut.

Pakolliset kulut on pidetty kohtuullisina ja niitä on onnistuttu laskemaan avustuksen pienennyttyä, vaikka tämä onkin aiheuttanut haasteita. Työmme on henkilöstöintensiivistä ja henkilöstökulut ovat suurin kuluerä. Näistä ei ole haluttu karsia, jotta tavoitettavuus, laatu ja vaikuttavuus eivät kärsi. Pitkäaikaisena tavoitteenamme on korottaa yleisavustus kattamaan kaksi kokoaikaista työntekijää, muut yleiset kulut sekä MAPPA-palvelun riittävä ja laadukas ylläpito ja kehittäminen, mikä ei toteudu nykyisellä avustussummalla.

Taloustilanne tulee todennäköisesti olemaan aiempia vuosia tiukempi ja kilpailu yleisavustuksen arvioinnissa ja rahoituksesta kiristyy eri järjestöjen ja toimijoiden kesken entisestään. Myös muusta ulkoisesta hanke- ja avustusrahoituksesta on eri ministeriöiden ja rahoituskanavien leikkausten takia suuri kilpailu eri järjestöjen kesken. Liitto on onnistunut saamaan vuosittain erillisiä hankeavustuksia ja eri hankkeita on ollut viime vuosien aikana käynnissä 1–3. Hankehakua on tehtävä aktiivisesti vuonna 2026, jotta toimintasuunnitelman tavoitteisiin päästään ja saadaan varmistettua toiminnan riittävä volyyymi vaikuttavan toiminnan mahdollistamiseksi.

Vuodelle 2026 jatkuu kolme vuonna 2025 aloitettua hanketta. Vuodelle 2026 ei ole valitettavasti vielä varmistunut muita uusia rahoituksia. Liitto tekee uusia hankerahoituksia useissa eri hauissa ympäri vuoden eri yhteistyökumppaneiden kanssa, myös kansainvälisesti.

Vuoden 2026 kuluista budjetissa:

- Viestintäbudjettiin on laskettu maksulliset tilaisuudet, messujen esittelypisteet, sosiaalisen median mainokset ja ilmoitusmainonta. Viestintää tarvitaan vaikuttavuuden ja luonto- ja ympäristökoulutoiminnan ja liiton palveluiden näkyvyyden takia.
- Toimistokulut kasvavat tulevana vuonna. Liitolla on jaettu toimistohuone Tampereella ja lisäksi tarvitaan työtila Helsingistä. Vuonna 2025 toiminnanjohtajalla on ollut työtila Helsingissä ja tarkoituksena on saada sinne paikka myös toiselle työntekijälle. Kodin ulkopuolinen työtila ja ihmisten kohtaaminen on tärkeä työhyvinvointia lisäävä tekijä.
- Matkakulut ovat valtakunnalliselle järjestölle kohtuulliset. Matkustamme harkitusti Suomessa ja pyrimme saamaan matkakuluja myös eri hankkeiden budjettiin. Kansainvälisiä tapaamisia on

ollut harvoin ja ne liittyvät yleensä johonkin hankkeeseen tai yhteistyöhön. Kesälle 2026 on suunniteltu osallistumista Oslossa järjestettävään kansainväliseen Outdoor Education Research Conference -tapahtumaan. Osallistuminen rahoitetaan yleisrahoituksella ja sitä varten haetaan myös erillistä matka-apurahaa. Kansainväliset tapaamiset ja yhteistyö ovat tärkeä osa liiton asiantuntija- ja vaikuttamistyötä sekä liiton palveluiden osalta, mutta myös lasten ja nuorten luontokasvatuksen ja globaaleiden luonto- ja kestävyystavoitteiden edistämisen näkökulmasta. pitkäaikaisena tavoitteena on kehittää MAPPasta kaikkia Pohjoismaita palveleva tuote ja saada lisättyä ULOS UT OUT -tapahtuman kansainvälistä tunnettavuutta.

Talousarvio mahdollistaa tulevalle vuodelle kaksi vakituista 100% työsuhdetta ja yhden 6kk 80 % työsuhteen. Varainhankinnalla yritetään varmistaa tämän työsuhteen pidentäminen täysipäiväiseksi vuoden mittaiseksi, ja lisäksi mahdollistaa yhden 50 % työsuhteen vuodeksi.

Keväällä järjestöpäällikön työaika kuluu 60 - 80 prosenttisesti UO2026 tapahtuman koordinointiin. Tapahtuma on yksi liiton pääpalveluista ja vaikuttavuudessaan merkittävä panostus liiton toiminnassa.

MAPPA on yksi liiton pääpalveluista ja myös merkittävä varainhankinnan väline sekä sen kehittäminen iso osa monia hankesuunnitelmia. Palvelun kasvaneen volyymin ylläpito ja kehittäminen vaatii riittävän rahoituksen. Kehitystyötä tehdään hankerahoituksella, mutta laadukas ylläpito vaatii vähintään 5000–10 000 euroa vuosittain. Lisäksi tarvitaan rahoitusta sisältöjen kääntämiseksi ensisijaisesti ruotsiksi ja jonkin verran myös englanniksi. MAPPA palvelee koko laajaa ympäristökasvatuksen ja ulkona oppimisen kenttää käytännön työtä tekevistä hallinnon toimijoihin saakka. MAPPAa käytetään julkisin varoin rahoitettujen hankkeiden tehokkaana ja suosittuna jakelukanavana. Julkisin varoin* tuotettujen materiaalien ja toimintamallien löytyminen kattavammin edellyttää nykyistä suurempaa koordinointi-, opastus- ja viestintäresurssia, jota ei ole onnistuttu saamaan. MAPPA:n Luonto-observatorio -sivusto on suosittu ja herättää yhteistyökiinnostusta. Haluamme panostaa sivustoon sekä viestinnällisesti, että taloudellisesti.

Tehostamme strategian mukaisesti varainhankintaa, jotta toimintaamme ja hankkeita varten on riittävä omarahoitusosuus kerättynä vuosittain. Strateginen varainhankinta vuonna 2026 sisältää MAPPA-mainosbannerimyynnin, jäsenmaksut, tavoiteltavan hankeavustuksen määrän ja muun varainhankinnan. Ministeriöt korostavat kansainvälisiä rahoitusmahdollisuuksia toiminnan kehittämiseksi ja varainhankinnaksi. EU-rahoitteisten hankkeiden hakeminen on pienelle liitolle vaikeaa, koska meillä ei ole omaa pääomaa suuria määriä ja iso EU-hanke on tässä mielessä liian suuri riski toiminnalle. Olemme kuitenkin olleet mukana EU-hankkeissa osana isoa yhteistyötä tai sellaisissa hankkeissa, joissa omarahoitusta ei tarvita lainkaan ja jatkossakin olemme tällaisista kiinnostuneita.

**Esimerkkinä julkisin varoin rahoitettuja hankkeita: Keski-Suomen Ely-keskuksen / Ympäristöministeriön rahoittamat ympäristökasvatuksen kehittämishankkeet*

Varainhankintakeinot

Liiton pääasialliset varainhankintakeinot ovat:

- jäsen- ja verkostomaksut (tavoite 10 000 €)
- MAPPA.fi -palvelun ja ULOS-UT-OUT mainosmyynti sekä muu yhteistyö (tavoite: 10 000 €)
- hankerahoitus esim. erilaiset säätiörahoitukset (tavoite vähintään 50 000 euroa)

6 NUORTEN OSALLISUUDEN EDISTÄMINEN JÄRJESTÖN TOIMINNASSA

6.1 Nuorten osallistaminen järjestön päätöksentekoon

LYKE-verkoston ohjausryhmässä on nuorisojäsen Valtioneuvoston kanslian alaisuudessa toimivasta Nuorten NUOLI - luonto- ja ilmasto-ryhmästä. Tätä jäsentä osallistetaan mukaan liiton vaikuttamistyön ja viestinnän suunnitteluun vuonna 2026. Liiton hallitukseen etsitään aktiivisesti ja valitaan vähintään yksi alle 29-vuotias jäsen, mikäli ehdokkaita saadaan.

Toimintakauden aikana toteutetaan myös muita aitoja mahdollisuuksia nuorille osallistua liiton toimintaan ja päätöksentekoon sekä kertoa ajatuksistaan. Mm. työharjoittelijoita osallistetaan liiton työssä uuden ideointiin ja kehittämiseen. Harjoittelijat osallistuvat viikko- ja kuukausipalaveriin, heitä kuullaan yhteisten asioiden kehittämisessä ja annetaan tilaisuus kertoa oman harjoitustyönsä etenemisestä nuorta työssä auttaen ja tukien. Työtehtävät syntyvät aidosta tarpeesta liiton ajankohtaisista tehtävistä ja selvitystarpeista. Kaikki vuoden aikana työskennelleet nuoret saavat myös kutsun liiton koulutuksiin, tyhypäiviin ja pikkujouluun.

Opinnäytetöiden tekijät ja työharjoittelijat tuovat kehittämistyöhön nuorten ja nuorten aikuisten arvokasta näkökulmaa. Samalla liitto tarjoaa nuorille työkokemusta, vastuuta ja työssä tarvittavaa tietoa ja taitoa esim. ympäristökasvatuksen menetelmistä ja lasten ja nuorten luontosuhteen vahvistamisesta.

Helsingin yliopiston kasvatustieteidenlaitoksen kansainvälinen tutkinto-opiskelija tekee v. 25-26 gradututkimusta "Climate emotions of teachers and children at Nature school in Finland". Tutkimuksessa selvitetään sekä opettajien, että toimintaan osallistuvien nuorten ympäristötunteita. Gradua varten on haastateltu luontokouluopettajia, liiton toiminnanjohtajaa ja hyödynnetään asiakaspalautteita ja asiakasmääräkyselyitä. Opiskelija kutsutaan esittelemään työtään vuoden 2026 aikana verkoston koulutukseen. Gradusta saamme arvokasta tietoa nuorten ympäristötunteista ja ajatuksista LYKE-toiminnan kehittämistä varten. Teemme yhteistyötä muidenkin oppilaitosten kanssa tarjoamalla nuorille työkokeilu-, harjoittelu- ja TET-paikkoja.

Luonto- ja ympäristökoulutoiminnan sertifiointikriteerien mukaisesti toimipisteiden tulee kerätä palautetta toiminnastaan lapsia ja nuoria osallistaen ja kehittää toimintaansa saadun palautteen perusteella. Lapsilta ja nuorilta kysytään palautetta luontokoulupäivän (tai -ohjelman) lopussa. Olemme ottaneet käyttöön LYKE-verkoston toimipisteissä yhteisesti käytettävät palautelomakkeet lapsille ja nuorille sekä opettajille. Palaute kertoo nuorten oppimisesta, asenteista ja ajatuksista. Toimipisteet huomioivat palautteen oman toimintansa kehittämisessä ja toimittavat palautekoosteen myös liitolle. Näin palaute vaikuttaa koko järjestön toimintaan sekä LYKE-verkoston luonto- ja ympäristökoulutoiminnan kehittämiseen. Liitto saa arvokasta tietoa luontokoulutoiminnan vaikuttavuudesta ja muutoksesta opituissa tiedoissa, taidoissa ja asenteissa ja voi hyödyntää tietoa myös omassa arvioinnissaan Opetus- ja Kulttuuriministeriölle, toimintasuunnitelmissa ja hankesuunnittelussa.

LYKE-verkoston vertaisauditoinnin yhteydessä varmistetaan lasten ja nuorten osallistaminen ja heiltä saadun palautteen ja ideoiden hyödyntäminen. Sertifiointiin kehittämistyön isoimpana pitkän aikavälin tavoitteena on nimenomaan ympäristökasvatuksen laadun ja vaikuttavuuden arvioinnin parantaminen lasten ja nuorten edun vuoksi. Osaksi auditointia kehitetään vuoden 2026 aikana luonto- ja ympäristökoulun ammattilaisen itsearviointi, jonka avulla voi arvioida omaa osaamista ja kehittymistä mm. lasten ja nuorten oppimisen ja osallistumisen kautta.

UUO2026 -tapahtumalle on kevään ajan työharjoittelija, joka otetaan työryhmän jäseneksi osaksi suunnittelua ja päätöksentekoa. Tapahtumaan haetaan yhteistyöjärjestöjen avulla nuoria työpareiksi pyöreänpöydän keskusteluihin ja vapaa-ajan ohjelman kuten luontoretkien ja kaupunkiluontopolkujen ohjaajiksi

6.2 Nuorten kykyjen ja toimintaedellytysten vahvistaminen yhteiskunnassa

Suomen Luontopaneeli suosittelee (2024) ympäristökansalaisuuden tutkimusta kokoavassa raportissaan kestävästä kehityksen viestinnän lisäämistä ja kansalaisten tietoisuuden vahvistamista luonnon monimuotoisuudesta, jotta voidaan mahdollistaa vaikuttavia ympäristötoimia ja eri ikäryhmien roolia luonnontiedon yhteistuottajina. <https://www.luontokoulu.fi/suomen-luontopaneeli-suositaa-luonto-ja-ymparistokoulutoiminnan-vahvistamista/>

"Lisätään ihmisten ymmärrystä luonnon monimuotoisuudesta ja sen merkityksestä elämälle, luonnon köyhtymisen juurisyistä ja luonnon muutosten kulttuuris-ekologisista kytköksistä. Tuetaan esimerkiksi Luonto- ja ympäristökoulujen verkoston (LYKE) ja ympäristökasvatuksen materiaalipankki Mappan toimintaa, jotka voivat edistää näitä tavoitteita kansallisesti paikallisten toimijoiden kautta. Paikkaperustaista oppimista tulee tukea vaikuttavana yhteisöllisen ympäristökansalaisuuden muotona".

”Varmistetaan, että kaikki lapset pääsevät luontoon arjessaan. Ohjataan ja kannustetaan ulkona oppimiseen kouluissa ja päiväkodeissa. Säästetään ja lisätään luontoa päiväkotien ja koulujen pihilla. Turvataan ja lisätään lähiviheralueita kaavoituksen ja rakentamisen yhteydessä, mikä edesauttaa myös muiden väestöryhmien pääsyä lähiluontoon”.

Myös Ympäristöministeriön tilaama Suomen Tiedepaneelin Dasguptan maaraportti (2021) korostaa kansallisen tason toimenpiteitä muutospolkujen toteuttamisessa kansalaisten luontosuhteen vahvistamiseksi ja heidän vaikutusmahdollisuuksiensa lisäämiseksi. Yksi raportissa luetelluista toimenpiteistä on opettajien tarvitsema tuki luonnon monimuotoisuuden integroimiseksi opetukseensa.

Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liiton ja LYKE-verkoston työ toteuttavat näiden molempien tiedepaneelien vahvistamia tarpeita ja tavoitteita. Siksi liiton ja luonto- ja ympäristökoulujen työn rahoittaminen on mielestämme ensiarvoisen tärkeää. Liitto tukee LYKE-verkoston toimipisteitä, joiden toteuttamassa luonto- ja ympäristökoulutoiminnassa on keskeistä opetussuunnitelmien ohjaama toiminnallinen oppiminen luonto- ja kestävyyskysymyksistä, elämyksellisyys, osallisuus ja yhdessä tekeminen. Näin tuetaan lapsia ja nuoria kasvussa kestävään elämäntapaan ja annetaan valmiuksia toimia aktiivisina kansalaisina, jotka pitävät huolta sekä toisistaan että luonnosta ja ympäristöstä. Luonto- ja ympäristökoulutoiminnan kautta lapset ja nuoret saavat myös välineitä käsitellä ympäristö- ja ilmastohuoltaan sekä toimia kestäväen tulevaisuuden puolesta. MAPPA-palvelu ja ULOS-UT-OUT antavat opettajille ja kasvattajille valmiuksia opettaa nuorille ympäristöhaasteista, niiden ratkaisemisesta ja yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta.

Nuorisobarometri ja VANUPO (2024–2026) selvitystyö nostivat esille nuorten ilmastohuolen ja huolen ympäristön tilan heikkenemisestä. Lapsilla ja nuorilla on oikeus oppia, kuinka ihmistoiminta vaikuttaa muihin lajeihin ja kuinka ekosysteemit kytkeytyvät toisiinsa. Nopeasti muuttuvassa maailmassa tarvitaan nopeaa tiedonkulkua, myös tutkijoilta suoraan lapsille ja nuorille, ja heidän opettajilleen. Vain ajantasaiseen, tutkittuun tietoon nojaten voi osata arvioida luonnontilaa ja yksilön itsensä vaikutusta siihen.

Liitto oli lokakuussa 2025 mukana Nuorisolan johtajien seminaarissa OKM:n työpajassa, jossa mietittiin nuorten kuulemista ja osallistamista yhteiskunnalliseen keskusteluun pohjustuksena seuraavalle VANUPOlle. Lasten ja nuorten osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien vahvistaminen luontokouluohjelmien avulla on tärkeä osa vaikuttamistyötä ja konkreettista toimintaamme, joka näkyy LYKE-verkoston koulutustapaamisissa, liiton viestinnässä ja koulutuksissa, MAPPA-palvelun ja ULOS UT OUT 2026 sisällöissä. Vaikutamme aktiivisesti nuorten puolesta eri tilaisuuksissa ja aiomme vaikuttaa myös seuraavaan VANUPO-työhön.

Liitto edistää LYKE-verkoston, hankkeiden ja muun yhteistyön kautta lasten ja nuorten mahdollisuuksia saada ajantasaista, tutkittua tietoa ja toisaalta osallistua tiedon keräämiseen kansalaishavainnoinnin keinoin. Esimerkiksi osallistuminen kansalaistieteeseen tuo samalla tieteellisen tiedon lähemmäksi nuoren kokemusmaailmaa. Kerätyt isot datamassat ja pitkät aikasarjat voivat ympäristön muuttuessa osoittautua tulevaisuudessa hyvinkin arvokkaiksi. Lasten ja nuorten havainnot voivat myös tuoda välitöntä tietoa lähiluonnon tilasta ja eliökunnasta esimerkiksi maankäyttöön liittyvän päätöksenteon tueksi. Samalla lapset ja nuoret oppivat aktiiviseen ympäristökansalaisuuteen.

Vuodelle 2026 olemme hakeneet rahoitusta Pohjoismaiselta Ministerineuvostolta yhteispohjoismaiselle hankkeelle nuorten osallistamisesta luonnon monimuotoisuuden suojeluun. Hankkeen toteutuessa koulutamme eri pohjoismaista tulevia nuoria (alle 29-vuotiaita) toimimaan ja tekemään yhteistyötä luonnon monimuotoisuuden hyväksi ja samalla nuoret saavat toisiltaan vertaistukea. Harjoitteluohjelma ja nuorille kehitetyt toiminnot ovat saatavilla kansallisten ja pohjoismaisten digitaalisten alustojen kuten LYKEN tarjoaman MAPPA-alustan, kautta.

7. Hankerahoitukset

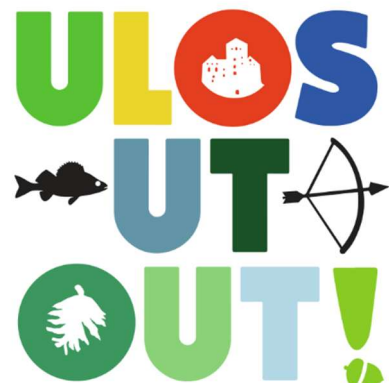
Yleisavustuksen lisäksi liitolla on vaihtelevasti muulla rahoituksella toteutettavia hankkeita. Näihin haetaan vuoden aikana säännöllisesti useita eri rahoituksia mm. eri säätiöiltä. Talousarvioon on laskettu vuodelle 2026 haettava yleisavustus sekä varmistuneet muut rahoitukset. Hankerahoituksista monivuotisten rahoitusten käyttö on aloitettu vuonna 2025 ja jaettu useammalle vuodelle. Talousarviossa ei näy sellaisia syksyn aikana haettuja rahoituksia, joista ei toimintasuunnitelman hyväksymisen hetkellä ollut päätöksiä.

Vuodelle 2026 vahvistuneet rahoitukset ovat kolmivuotinen MetsäGroup OY:n Koulunpihan tutkimusretki -hanke, Keski-Suomen ELY-keskuksen myöntämä ULOS OUT OUT 2026 -Ihan Villinä avustus sekä kansainvälinen Erasmus + hanke CREA+BIRD, jossa liitto on kumppanina. Syksyllä 2025 on haettu lisäksi muita hankeavustuksia ja hakemista jatketaan vuonna 2026.

Ulos-Ut-Out 2026 -SUURTAPAHTUMA,
Keski-Suomen ELY-keskus (ympäristökasvatuksen ja -
valistuksen avustus)

Hankebudjetti 32 000 euroa.

Järjestyksessään neljäs ULOS-UT-OUT-tapahtuma toteutetaan laajapohjaisella yhteistyöllä 2026 teemalla Ihan Villinä Tampereella 9.- 11.6.2026. Tapahtuma suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä mukana olevien järjestäjäorganisaatioiden omarahoituksella, osallistumismaksuilla ja tapahtumalle saadulla lisärahoituksella. Keski-Suomen ELY-keskus tukee tapahtuman teeman Ihan Villinä

toteuttamista. Hankkeen rahoitus käytetään tapahtuman työaikaan, yhteistyöhön, viestintään sekä erillisten kaupunkipolkujen toteuttamiseksi.

Tapahtuman tuottajaorganisaatiot osallistuvat rahoittamiseen maksamalla 2500–5000 euroa/organisaatio. Lisäksi käytetään liiton omarahoituksena järjestöpäällikön työaikaa, matka-, viestintä- ja taloushallinnon budjettia.

Crea+Bird, Erasmus +

Hankebudjetti liiton osalta 23 000 euroa.

Hankkeen tavoitteena on auttaa kasvattajia yhteiskehittämään ja jakamaan uusia pedagogisia työkaluja ja menetelmiä luovaan kestäväen kehityksen kasvatukseen. Inspiraationa ja työn yleisenä teemana ja lähtökohtana käytetään lintuja, kytkien työ GreenComp kestävyysosaamiseen. Hankkeessa yhdistetään tieteellistä tietoa linnuista kulttuuriseen ulottuvuuteen (tarut, taide jne.) ja näin vahvistetaan luovia prosesseja opetuksessa sekä oppijoiden luontoyhteyttä.

Toimenpiteet:

CREA+BIRD hankkeessa kerätään, vertaillaan ja yhteiskehitetään pedagogisia menetelmiä, joilla edistetään kestävyyskasvatusta. Hankkeessa hyödynnetään yhteistoiminnallisen ja osallistavan toiminnan tutkimuksen menetelmiä, joiden tarkoituksena on voimaannuttaa opettajia ja kasvattajia ja oppijoita, rikastuttaa heidän oppimiskokemuksiaan sekä motivoida aktiiviseen osallistumiseen kestäväen kehityksen edistämiseksi. Hankkeeseen osallistuu 20 tutkijan ja ympäristökasvattajan työryhmä, 16 opettajaa kouluista, 8 järjestötoimijaa ja siinä pyritään tavoittamaan noin 500 oppilasta.

Tulokset:

1. Innovatiivisia pedagogisia menetelmiä yhdistämällä kulttuurista ja tieteellistä tietoa linnuista, tarkoituksena lisätä luovuutta kestävyyskasvatuksessa
2. Syvempi ymmärrys ekosysteemien toiminnasta sekä ihmisen ja luonnon yhteisvaikutuksesta
3. GreenComp tiekartan ja kestävyysosaamisen sisällyttäminen opetusmenetelmiin ja -tuokioihin.
4. Opettajankoulutuksen tehostaminen sisällyttämällä siihen kestäväen kehityksen osaaminen
5. Yksilöiden, erityisesti opettajien ja opiskelijoiden, voimaannuttaminen aktiivisiksi kansalaisiksi, jotka ovat sitoutuneet edistämään vastuullisuutta

Hankkeen enin työaika ja raha on käytetty vuonna 2025, mutta vuonna 2026 LYKE-liitto toteuttaa hankkeen viestintää pienellä työajalla. Lisäksi työaikaa ja rahoitusta on varattu vuodelle 2027, jolloin on hankkeen toinen ja viimeinen yhteistyökonferenssi Romaniassa.

Koulunpihan tutkimusretki, MetsäGroup Oy

Hankeaika 2025–2027. Hankkeen kokonaisbudjetti hankeajalle on 90 000 euroa, josta 30 000 eurolla ostetaan palvelua Tuleva Luonto Oy:ltä.

Hankkeessa perustetaan ja kunnostetaan kouluniittyjä sekä lisätään luonto- ja ympäristökoulujen verkosto (LYKE-verkosto) toimijoiden osaamista niittyjen hoidossa ja opetuskäytössä. Samalla laaditaan ohjeistuksia ja suosituksia kouluniittyjen perustamiseen, kartoitetaan valtakunnallisesti kouluniittyjen tilannetta sekä tuotetaan opetuskäyttöön elinympäristötietoa rakennetuista elinympäristöistä. Niittyjen maa-ainesratkaisut ja kasvilajivalinnat pyritään tekemään niin, että niitä voidaan valtavirtaistaa ja ne tukevat Suomen biodiversiteettitavoitteita, kuten EU:n ennallistamisasetusta.

Hankkeessa luodaan uusi ”Koulunpihan tutkimusretki” -oppimiskokonaisuus Luontoretikoneeseen (julkaistu MAPPA.fi-palvelussa), kootaan ja tuotetaan kouluniittymateriaalia MAPPA.fi-palveluun sekä testataan ja kehitetään opetusmateriaaleja lapsille ja nuorille koulupäivien aikana järjestettävillä retkillä. Opettajia ja kasvattajia koulutetaan hyödyntämään näitä materiaaleja, ja heidän osaamistaan tuetaan retkillä ja virtuaalilaisuuksissa asiantuntijoiden opastuksella.

Hanke toteutetaan, jotta lasten ja nuorten arkiympäristöjen ja rakennetun ympäristön luonnon monimuotoisuus lisääntyisi, luonnon tilan tutkiminen ja sen merkityksen ymmärtäminen tulisi osaksi lasten ja nuorten kokemusmaailmaa, ja tieteellisen tiedon arvostus kasvaisi. Tavoitteena on vahvistaa

lasten, nuorten ja opettajien luonnontuntemusta, luonnonlukutaitoa ja valmiuksia toimia ympäristökansalaisina. Hankkeessa rohkaistaan vaikuttamaan omaan lähiympäristöön sekä innostetaan kansalaistieteeseen perustuvaan luonnon monimuotoisuuden seurantaan.

Tuleva Luonto Oy tuo hankkeeseen asiantuntemuksensa biodiversiteetin vahvistamisesta rakennetussa ympäristössä, perustaa uusia kouluniittyjä ja tukee niittyjen hoitoa.

Luonto kuuluu kaikille – kestävä, oikeudenmukainen ja yhdenvertainen luontokasvatus

Hankeaika 1.1.-31.12.2025 budjetti 30 000 euroa

Hankerahoitus on FINGON koordinoimasta EU rahoitteisesta Connect for Global Change -ohjelmasta. Hankkeen kohderyhmänä ovat Suomen 50 luonto- ja ympäristökoulun luontokouluopettajat sekä hankkeen toisessa vaiheessa webinarissa kaikki aiheesta kiinnostuneet opettajat, kasvatus- ja nuorisualan ammattilaiset. Suunnitelmassa on mm. kysely LYKE-verkostolle, koulutuksia ja webinaareja ja yhdenvertaisuussuunnitelman päivitys hankkeessa saadun ja kehitetyn osaamisen pohjalta.

Hankkeessa lisätään luonto- ja ympäristökoulutoimijoiden osaamista ja motivaatiota kytkeä globaalit ympäristökytkökset ja kestävyystavoitteet vahvemiksi osaksi ympäristökasvatusohjelmia. Osallistujien kriittinen ymmärrys omista asenteista, oletuksista, osaamisesta ja ympäristökasvatustyössä tarvittavista taidoista kasvaa. Tavoitteena on kytkeä vahvemmin toimijoiden ekologinen ja luonnontieteellinen osaaminen kestävyysosaamiseen ja sosiaaliseen kestävyteen globaalien esimerkkien ja näkökulmien kautta. Samalla tuodaan ihmisen rooli näkyvämmäksi osaksi tarvittavaa systeemistä muutosta. Hankkeessa vahvistetaan planetaarisen hyvinvoinnin käsitettä luonto- ja ympäristökoulutoiminnan pohjana. Yhtenä tärkeänä päätavoitteena tässä on yhdenvertaisuusymmärryksen lisääntyminen erityisesti sukupuolikysymysten ja sukupuolten tasa-arvokysymyksissä, joista kohderyhmälle tarjotaan koulutusta ja tuotetaan materiaalia.

Hankkeen aikana lisätään tiedonkulkua ja yhteistyötä globaalikasvatustoimijoiden ja luonto- ja ympäristökasvatustoimijoiden välillä. Hyvät globaalikasvatusmateriaalit ja -menetelmät saadaan helpommin kaikkien opettajien avoimesti löydettäväksi MAPPA.fi -palvelussa ja myös osaksi luontokoulutoimintaa ja sisältöjä.

Hankkeessa suunnitellaan ja toteutetaan globaaleihin ympäristökysymyksiin ja yhdenvertaisuuteen pohjautuvia koulutuksia ja webinaareja. Näiden avulla osallistujat saavat tietoa ja osaamista vahvistaa globaaleiden ympäristökysymysten kytköksiä suomalaiseen luontokasvatukseen.

Hankkeessa hyödynnetään monipuolisesti luonto- ja ympäristökasvatuksen, globaalikasvatuksen ja yhdenvertaisuuden asiantuntijoita sekä kuullaan videotervehdyksillä ympäristö- ja kestävyysesimerkkejä globaalin etelän toimijoilta.